

Poznámka (Úmluva)

Všechny topologické prostory v tomto semestru budou Hausdorffovy (T_2). Tedy regulární jsou automaticky T_3 , úplně regulární jsou automaticky T_π a normální jsou T_4 .

Speciálně např. kompaktní prostory jsou T_4 .

1 Parakompaktní prostory

Poznámka (Připomenutí)

Pokrytí, otevřené pokrytí, podpokrytí.

Definice 1.1 (Zjemnění)

Ať X je množina a $\mathcal{S}$ je pokrytí X . Řekneme, že systém $\mathcal{T} \in \mathcal{P}(X)$ je zjemnění $\mathcal{S}$, pokud $\mathcal{T}$ je pokrytí a $\forall T \in \mathcal{T} \exists S \in \mathcal{S} : T \subseteq S$.

Definice 1.2 (Lokálně konečný systém)

Ať $\mathbb{X}$ je TP, $\mathcal{S} \subseteq \mathcal{P}(\mathbb{X})$. $\mathcal{S}$ se nazývá lokálně konečný, pokud

$$\forall x \in \mathbb{X} \exists U \in \mathcal{U}(x) : \{S \in \mathcal{S} | S \cap U \neq \emptyset\} \text{ je konečná.}$$

Systém $\mathcal{S}$ se nazve diskrétní, pokud

$$\forall x \in \mathbb{X} \exists U \in \mathcal{U}(x) : |\{S \in \mathcal{S} | S \cap U \neq \emptyset\}| \leq 1.$$

Systém $\mathcal{S}$ se nazve σ -lokálně konečný (resp. σ -diskrétní), pokud $\exists \mathcal{S}_n$, že $\mathcal{S} = \bigcup_{n=1}^{\infty} \mathcal{S}_n$, že $\mathcal{S}_n$ jsou lokálně konečné (resp. diskrétní), $n \in \mathbb{N}$.

Poznámka

Diskrétní systém je lokálně konečný. σ -diskrétní systém je σ -lokálně konečný.

Lemma 1.1 (Uzávěr lokálně konečného prostoru)

Ať $\mathbb{X}$ je TP, $\mathcal{A} \subseteq \mathcal{P}(X)$ lokálně konečný systém. Pak $\{\overline{A} | A \in \mathcal{A}\}$ je opět lokálně konečný a platí $\overline{\bigcup \mathcal{A}} = \bigcup \{\overline{A} | A \in \mathcal{A}\}$.

Důkaz

Ať $x \in \mathbb{X}$ je libovolné. Existuje $U \in \mathcal{U}(x) : \{A \in \mathcal{A} : A \cap U \neq \emptyset\}$ je konečná. Ať $V = \bigcup U, V \in \mathcal{U}(x)$. $\{A \in \mathcal{A} : A \cap V \neq \emptyset\}$ je zřejmě konečná. $V \cap A \neq \emptyset \Leftrightarrow V \cap \bar{A} \neq \emptyset$. Tedy $\{A \in \mathcal{A} : \bar{A} \cap V \neq \emptyset\} = \{A \in \mathcal{A} : A \cap V \neq \emptyset\}$. Tedy $\{\bar{A} | A \in \mathcal{A}\}$ je konečná.

$$\supseteq: \bigcup \mathcal{A} \supseteq A, A \in \mathcal{A}, \text{ tedy } \overline{\bigcup \mathcal{A}} \supseteq \bar{A} \Rightarrow \overline{\bigcup \mathcal{A}} \supseteq \bigcup \{\bar{A} | A \in \mathcal{A}\}.$$

$\subseteq$: Ať $x \in \overline{\bigcup \mathcal{A}}$. $\exists U \in \mathcal{U}(x)$ otevřená, že $\{A \in \mathcal{A} : A \cap U \neq \emptyset\} = \{A_1, \dots, A_n\}$. $x \in \overline{A_1 \cup \dots \cup A_n} \stackrel{\text{konečné}}{=} \overline{A_1} \cup \dots \cup \overline{A_n}$. $\exists i \leq n : x \in \bar{A}_i$. $\square$

Definice 1.3 (Parakompaktní)

TP $\mathbb{X}$ se nazývá parakompaktní, pokud každé jeho otevřené pokrytí má lokálně konečné otevřené zjemnění.

Poznámka

Kompaktní $\Rightarrow$ parakompaktní (protože podpokrytí je zjemnění a konečné je lokálně konečné).

Diskrétní TP $\Rightarrow$ parakompaktní.

Tvrzení 1.2

Uzavřený podprostor parakompaktního TP je parakompaktní.

Důkaz

$\mathbb{X}$ je parakompaktní TP a $F \subseteq \mathbb{X}$ uzavřená. Ať $\mathcal{U}$ je otevřené pokrytí F (otevřenými množinami v F). Z definice podprostoru $\forall U \in \mathcal{U} \exists V_U$ otevřená v $\mathbb{X} : U = F \cap V_U$. Uvažujme $\mathcal{V} = \{V_U | U \in \mathcal{U}\} \cup \{F \setminus F\}$. $\mathcal{V}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Existuje otevřené lokálně konečné zjemnění $\mathcal{W}$ tohoto $\mathcal{V}$. $\{F \cap W | W \in \mathcal{W}\}$ je otevřené pokrytí F a zároveň lokálně konečné. Navíc je to i zjemnění $\mathcal{U}$. $\square$

Věta 1.3 (Charakterizace parakompaktnosti)

Pro regulární TP $\mathbb{X}$ jsou následující podmínky ekvivalentní:

- $\mathbb{X}$ je parakompaktní.
- Každé otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ má otevřené σ -lokálně konečné zjemnění.
- Každé otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ má lokálně konečné zjemnění (libovolnými množinami).
- Každé otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ má uzavřené lokálně konečné zjemnění.

┌
Důkaz

$a) \implies b)$: každé lokálně konečné zjemnění je σ -lokálně konečné.

$b) \implies c)$: Ať $\mathcal{U}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Podle b) existuje otevřené zjemnění $\mathcal{V} = \bigcup_{n=1}^{\infty} \mathcal{V}_n$, $\mathcal{V}_n$ lokálně konečný systém. $W_n := \bigcup \mathcal{V}_n$ je otevřené $\{W_n | n \in \mathbb{N}\}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Ať $A_n := W_n \setminus \bigcup_{i < n} W_i$. $\{A_n | n \in \mathbb{N}\}$ je lokálně konečné pokrytí $\mathbb{X}$ (každé $x \in \mathbb{X}$ je v nějakém W_n , takže už není ve větších A_n). $\{A_n \cap V | n \in \mathbb{N}, V \in \mathcal{V}_n\}$ je lokálně konečné zjemnění $\mathcal{U}$.

$c) \implies d)$: Ať $\mathcal{U}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Pro každé $x \in \mathbb{X}$ existuje $U_x \in \mathcal{U} : x \in U_x$. Nyní máme bod v otevřené množině, tedy z regularity existují otevřené množiny $V_x \subseteq \mathbb{X} : x \in V_x \subseteq \overline{V_x} \subseteq U_x$. $\mathcal{V} := \{V_x | x \in \mathbb{X}\}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. $\mathcal{V}$ má lokálně konečné zjemnění $\mathcal{W}$ podle c). $\{\overline{W} | W \in \mathcal{W}\}$ je lokálně konečný systém podle lemmatu „Uzávěr lokálně konečného systému“. Navíc je i pokrytí a zjemňuje $\mathcal{U}$.

$d) \implies a)$ Ať $\mathcal{U}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Z d) existuje lokálně konečné uzavřené zjemnění $\mathcal{V}$. Pro $x \in \mathbb{X}$ existuje W_x otevřené okolí x protínající jen konečně mnoho prvků z $\mathcal{V}$. $\mathcal{W} := \{W_x | x \in \mathbb{X}\}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Z d) existuje lokálně konečné uzavřené zjemnění $\mathcal{A}$ toho $\mathcal{W}$. Pro $V \in \mathcal{V}$ označíme $V^* := \mathbb{X} \setminus \bigcup \{A \in \mathcal{A} | A \cap V = \emptyset\}$. Zřejmě $V^* \supseteq V$. Tedy $\{V^* | V \in \mathcal{V}\}$ je otevřené (odčítáme uzavřenou množinu, neboť A jsou uzavřené a množina je lokálně konečná, tedy podle lemmatu ... je uzavřené i sjednocení) pokrytí.

Ať $x \in \mathbb{X}$. $\exists U$ okolí x , které protíná jen konečně prvků $A_1, \dots, A_n \in \mathcal{A}$. Zřejmě $U \subseteq A_1 \cup \dots \cup A_n$. Každé A_i je podmnožinou nějakého W_y , tj. (podle volby W_y) A_i protíná jen konečně mnoho prvků z $\mathcal{V}$. Navíc je-li $V \in \mathcal{V}$ a $A \in \mathcal{A}$, že $A \cap V = \emptyset$, pak $A \cap V^* = \emptyset$. Tedy každé A_i protíná pouze konečně mnoho prvků $V^*, V \in @V$. Pro každé $V \in @V$ fixujeme $U_v \in \mathcal{U} : V \subseteq U_v$. Zřejmě $V \subseteq U_v \cap V^*$. Pak $\{U_v \cap V^* | V \in \mathcal{V}\}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$, které je lokálně konečné a které je zjemnění $\mathcal{U}$. $\square$

Důsledek

Každý Lindelöfov regulární prostor je parakompaktní.

┌
Důkaz

Ať $\mathcal{U}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Z lindelöfovosti existuje spočetné pokrytí $\mathcal{V} \subseteq \mathcal{U}$. $\mathcal{V}$ je σ -lokálně konečné otevřené zjemnění $\mathcal{U}$. Tedy platí b) z minulé věty. $\square$

Definice 1.4 (Skrčení)

Ať X je množina a $\mathcal{S} \subseteq \mathcal{P}(X)$ (pokrytí X). Indexovaný systém $\{T_S : S \in \mathcal{S}\} \subseteq \mathcal{P}(X)$ se nazývá skrčení systému $\mathcal{S}$, pokud (je to pokrytí) a $T_S \subseteq S, S \in \mathcal{S}$.

Poznámka (Nadmutí)

Skrčení je speciální případ zjemnění.

Podobně jako skrčení lze definovat pojem nadmutí.

Lemma 1.4 (O skrčení)

Ať $\mathbb{X}$ je normální TP. Pak každé lokálně konečné (stačí bodově konečné) otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ má uzavřené skrčení, jehož vnitřky tvoří pokrytí.

Důkaz

Ať $\mathcal{U} = \{U_\alpha : \alpha < \kappa\}$, κ kardinál, $\mathcal{U}$ je lokálně kompaktní, otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Nyní $F_0 := \mathbb{X} \setminus \bigcup \{U_\alpha : 0 < \alpha < \kappa\}$ uzavřená, $F_0 \subseteq U_0$ (z toho, že $\mathcal{U}$ je pokrytí). Z normality existuje otevřená $V_0 \subseteq \mathbb{X} : F_0 \subseteq V_0 \subseteq \overline{V_0} \subseteq U_0$.

Nyní indukci: Nechť máme zkonstruované $V_\beta : \forall \beta < \alpha < \kappa$. Označíme $F_\alpha := \mathbb{X} \setminus (\bigcup \{V_\beta : \beta < \alpha\} \cup \bigcup \{U_\gamma : \alpha < \gamma < \kappa\})$. Z normality zas $V_\alpha \subseteq \mathbb{X} : F_\alpha \subseteq V_\alpha \subseteq \overline{V_\alpha} \subseteq U_\alpha$.

$\mathcal{V} = \{\overline{V_\alpha} : \alpha < \kappa\}$ je skrčení $\mathcal{U}$, $\text{int } \overline{V_\alpha} \supseteq V_\alpha$ a $\bigcup_{\alpha < \kappa} V_\alpha = \mathbb{X}$, tedy $\bigcup_{\alpha < \kappa} \text{int } \overline{V_\alpha} = \mathbb{X}$. $\square$

Definice 1.5 (Kolektivně normální)

TP $\mathbb{X}$ se nazývá kolektivně normální, pokud pro každý diskrétní systém $\mathcal{F}$ z uzavřených množin existuje disjunkttní systém otevřených množin $\{U(F) : F \in \mathcal{F}\}$, že $F \subseteq U(F)$, $F \in \mathcal{F}$ (tj. otevřené nadmutí).

Poznámka

Každý kolektivně normální prostor je normální.

Tvrzení 1.5

Každý parakompaktní prostor už je kolektivně normální, tedy i normální.

Důkaz

Ukážeme nejprve, že $\mathbb{X}$ je regulární. Ať $F \subseteq \mathbb{X}$ uzavřená, $x \in \mathbb{X} \setminus F$. Pro $y \in F$ existuje otevřené okolí U_y bodu y , že $x \notin \overline{U_y}$. $\mathcal{U} := \{U_y : y \in F\} \cup \{\mathbb{X} \setminus F\}$ otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Ať $\mathcal{V}$ je lokálně konečné otevřené zjemnění $\mathcal{U}$. $G := \bigcup \{V \in \mathcal{V} : V \cap F \neq \emptyset\}$. Z lemmatu $\overline{G} = \bigcup \{\overline{V} : V \in \mathcal{V}, V \cup F \neq \emptyset\} \not\ni x$. $G \supset F$, G otevřená. Tedy $\mathbb{X}$ je regulární.

Ať $\mathcal{F}$ je diskrétní soubor z uzavřených množin. Pro $F \in \mathcal{F}$ uvažíme $\bigcup \{H \in \mathcal{F} : H \neq F\}$ ... uzavřená z lemmatu o uzávěru sjednocení lokálně kompaktního systému. Pro $x \in F$ existuje (z první části důkazu) U_x otevřená, že $x \in U_x$, $\overline{U_x} \cap H = \emptyset$ pro $H \neq F, H \in \mathcal{F}$. $\{U_x : x \in F \in \mathcal{F}\} \cup \{\mathbb{X} \setminus \bigcup F\}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Ať $\mathcal{V}$ je otevřené lokálně konečné zjemnění. Pro $F \in \mathcal{F} : V(F) := \{V \in \mathcal{V} : V \cup F \neq \emptyset\} \setminus \bigcup \{\overline{V} : V \in \mathcal{V}, V \cap H \neq \emptyset \text{ pro nějaké } H \in \mathcal{F}, H \neq F\}$. Platí $F \subseteq V(F)$. Pro $F, F' \in \mathcal{F}, F \neq F' \implies V(F) \cap V(F') = \emptyset$. $\{V(F) : F \in \mathcal{F}\}$ je disjunkttní otevřené nadmutí $\mathcal{F}$. $\square$

Definice 1.6 (Hvězda)

Ať $\mathbb{X}$ je množina a $\mathcal{S} \subseteq \mathcal{P}(\mathbb{X})$, $x \in \mathbb{X}$, $A \subseteq \mathbb{X}$.

Hvězda bodu x vzhledem k $\mathcal{S}$ je $\text{st}(x, \mathcal{S}) = \bigcup \{S \in \mathcal{S} : x \in S\}$.

Hvězda množiny A vzhledem k $\mathcal{S}$ je $\text{st}(A, \mathcal{S}) = \bigcup_{x \in A} \text{st}(x, \mathcal{S})$.

Definice 1.7 (Barycentrické a hvězdovité zjemnění)

Ať $\mathcal{U}, \mathcal{V}$ jsou pokrytí $\mathbb{X}$. Řekneme, že $\mathcal{U}$ barycentricky zjemňuje $\mathcal{V}$, pokud $\{\text{st}(x, \mathcal{U}) : x \in \mathbb{X}\}$ zjemňuje $\mathcal{V}$.

Řekneme, že $\mathcal{U}$ hvězdovitě zjemňuje $\mathcal{V}$, pokud $\{\text{st}(U, \mathcal{U}) : U \in \mathcal{U}\}$ zjemňuje $\mathcal{V}$.

Například

Ať $(\mathbb{X}, \varrho)$ je MP. Ať $\mathcal{U}, \mathcal{V}, \mathcal{W}$ jsou pokrytí $\mathbb{X}$ tvořená po řadě všemi $\varepsilon, 2\varepsilon, 3\varepsilon$ koulemi ($\varepsilon > 0$ pevné). Pak $\mathcal{U}$ zjemňuje barycentricky $\mathcal{V}$ a hvězdovitě $\mathcal{W}$.

Lemma 1.6 (Dvojitě barycentrické zjemnění je hvězdovité)

Ať X je množina, $\mathcal{U}$ pokrytí X , $\mathcal{V}$ barycentrické zjemnění $\mathcal{U}$ a $\mathcal{W}$ barycentrické zjemnění $\mathcal{V}$. Potom $\mathcal{W}$ je hvězdovité zjemnění $\mathcal{U}$.

┌

Důkaz

Mějme $W \in \mathcal{W}$ libovolně. Chceme najít $U \in \mathcal{U} : \text{st}(W, \mathcal{W}) \subseteq U$. $W = \emptyset$ triviální. $W \neq \emptyset$:
Fixujeme $x_0 \in W$. Pro každé $x \in \mathbb{X}$ existuje $V_x \in \mathcal{V} : \text{st}(x, \mathcal{W}) \subseteq V_x$. Nyní

$$\text{st}(W, \mathcal{W}) = \bigcup \{T \in \mathcal{W} : T \cap W \neq \emptyset\} = \bigcup \{\{T \in \mathcal{W} | x \in T\} | x \in W\} = \bigcup \{\text{st}(x, \mathcal{W}) | x \in W\} \subseteq \bigcup \{V_x | x \in W\}$$

protože $W \subseteq V_x$ pro každé $x \in W$. $\mathcal{V}$ barycentricky zjemňuje $\mathcal{U}$, tedy existuje $u \in \mathcal{U} : \text{st}(x_0, \mathcal{V}) \subseteq U$. □

└

Věta 1.7 (Charakterizace parakompaktnosti pomocí hvězdovitých zjemnění)

Pro TP $\mathbb{X}$ je ekvivalentní:

- $\mathbb{X}$ je parakompaktní.
- Každé otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ má barycentrické zjemnění.
- Každé otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ má hvězdovité zjemnění.
- Každé otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ má otevřené σ -diskrétní zjemnění a $\mathbb{X}$ je regulární.

┌ *Důkaz*

a) $\implies$ b) Ať $\mathcal{U}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Z a) vyplývá, že existuje jeho lokálně konečné otevřené zjemnění $\mathcal{V}$. Víme, že $\mathbb{X}$ je parakompaktní, tedy normální. Z lemmatu o skrčení existuje uzavřené pokrytí $\mathcal{W} = \{W_V | V \in \mathcal{V}\}$, $W_V \subseteq V$. $\mathcal{V}$ je lokálně konečné, tedy i $\mathcal{W}$ je lokálně konečné. Pro $x \in \mathbb{X}$ definujeme $A_x = \bigcap \{V | x \in W_V\}$. Jde o konečný průnik (vzhledem k lokální kompaktnosti), tedy A_x je otevřená. Položme $B_x = \bigcup \{W \in \mathcal{W} | x \notin W\}$. Podle lemmatu o sjednocení lokálně konečného systému je B_x uzavřená. Zřejmě $x \in A_x \setminus B_x =: C_x$ je otevřená. Tedy $\mathcal{C} = \{C_x | x \in \mathbb{X}\}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$.

Ukážeme, že $\mathcal{C}$ barycentricky zjemňuje $\mathcal{U}$: Ať $y \in \mathbb{X}$. Chceme najít $V \in \mathcal{U}$: $\text{st}(y, \mathcal{C}) \subseteq V$. Víme, že existuje $V \in \mathcal{V}$: $y \in W_V$. Ať $x \in \text{st}(y, \mathcal{C})$. Pak $y \in C_x = A_x \setminus B_x$, tedy $y \notin B_x$, tudíž $x \in W_V \subseteq V$ (kdyby ne, pak $W_V \subseteq B_x$, tedy $y \notin C_x$).

b) $\implies$ c) k otevřenému pokrytí můžeme najít barycentrické zjemnění, ke kterému můžeme najít barycentrické zjemnění. Pak c) vyplývá z předchozího lemmatu.

c) $\implies$ d) $\mathbb{X}$ je regulární: Ať $F \subseteq \mathbb{X}$ uzavřená, $x \in \mathbb{X} \setminus F$. Uvažujme otevřené pokrytí $\{\mathbb{X} \setminus F, \mathbb{X} \setminus x\}$. Podle c) existuje otevřené hvězdovité zjemnění $\mathcal{U}$. $\exists U \in \mathcal{U} : x \in U$. Nutně $U \cap F = \emptyset$. Pak $\bar{U} \subseteq \text{st}(U, \mathcal{U}) \subseteq \mathbb{X} \subseteq \mathbb{X} \setminus F$. Tedy $\mathbb{X}$ je regulární.

Ať $\mathcal{U}_0$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Chceme najít σ -diskrétní zjemnění toho $\mathcal{U}_0$. Použijeme podmínku c) spočetně nekonečněkrát, abychom induktivně našli otevřená pokrytí $\mathcal{U}_1, \mathcal{U}_2, \dots$, že $\mathcal{U}_{n+1}$ hvězdovitě zjemňuje $\mathcal{U}_n$, $n \geq 0$. Oindexujeme prvky $\mathcal{U}_0 : \mathcal{U}_0 = \{U_i | i \in I\}$. Pro $i \in I$ a pro $n \in \mathbb{N}$ uvažujme $U_{i,n} := \{x \in \mathbb{X} | x \text{ má okolí } V : \text{st}(V, \mathcal{U}_n) \subseteq U_i\}$. Pro každé $n \in \mathbb{N} : \{U_{i,n} | i \in I\}$ je otevřené zjemnění $\mathcal{U}$, ale ne nutně pokrytí.

Pomocné tvrzení: Pokud $x \in U_{i,n}$, $u \notin U_{i,n+1}$, pak neexistuje $U \in \mathcal{U}_{n+1}$, že $x, y \in U$. Důkaz: Pro $U \in \mathcal{U}_{n+1}$ existuje $W \in \mathcal{U}_n : \text{st}(U, \mathcal{U}_{n+1}) \subseteq W$. Tedy pokud $x \in U \cap U_{i,n}$, pak $W \subseteq \text{st}(x, \mathcal{U}_n) \subseteq U_i$. Pak $\text{st}(U, \mathcal{U}_{n+1}) \subseteq U_i$ a $u \subseteq U_{i,n+1}$. Tedy $y \notin U$, protože $y \notin U_{i,n+1}$.

Uvažme dobré uspořádání $<$ na I . Ať $V_{i_0,n} = U_{i_0,n} \setminus \bigcup \{U_{i,n+1} | i < i_0\}$, $i_0 \in I, n \in \mathbb{N}$. Ukážeme, že $** = \{V_{i_0,n} | i_0 \in I, n \in \mathbb{N}\}$ je hledané σ -diskrétní zjemnění $\mathcal{U}_0$. Pro $i_1 \neq i_2, i_1, i_2 \in I$, pak $i_1 < i_2$ nebo naopak. Podle toho buď $V_{i_2,n} \subseteq \mathbb{X} \setminus U_{i_1,n+1}$ nebo $V_{i_1,n} \subseteq \mathbb{X} \setminus U_{i_2,n+1}$. Podle pomocného tvrzení platí, že pokud $x \in V_{i_1,n}$ a $y \in V_{i_2,n}$, pak neexistuje $U \in \mathcal{U}_{n+1}$, že $x, y \in U$. To nám říká, že $\forall n \in \mathbb{N} : \{V_{i,n} | i \in I\}$ je diskrétní. Zbývá už jen ukázat, že $**$ je pokrytí: Ať $y \in \mathbb{X}$. Existuje $<$ -nejmenší $i(y) \in I : y \in U_{i(y),n}$ pro nějaké $n \in \mathbb{N}$. Nyní $y \notin U_{i,n+2}$ pro $i < i(y)$. Podle pomocného tvrzení použitého na $n+1$ platí $\text{st}(y, \mathcal{U}_{n+2}) \cap \bigcup \{U_{i,n+1} | i < i(y)\} = \emptyset$. Tedy $y \in V_{i(y),n}$.

d) $\implies$ a) Víme, že $\mathbb{X}$ je regulární, tedy můžeme aplikovat charakterizaci parakompaktности z minulého týdne, jelikož σ -diskrétní $\implies \sigma$ -lokálně konečný. $\square$

Věta 1.8 (Stone)

Každý metrizovatelný prostor je parakompaktní.

Důkaz

Ukážeme, že každé otevřené pokrytí $\mathcal{U}$ má barycentrické zjemnění. Fixujeme na nějakém tom prostoru $\mathbb{X}$ kompatibilní metriku $\varrho \leq 1$. Navíc bůno $\mathbb{X} \notin \mathcal{U}$. Pro každé $x \in \mathbb{X}$ a $U \in \mathcal{U}$, že $x \in U$, existuje největší možné $\varepsilon_{x,U} > 0$, že $B(x, 5\varepsilon_{x,U})$. Položíme $\mathcal{V} = \{B(x, \varepsilon_{x,U}) | x \in U \in \mathcal{U}\}$. Ověříme, že $\mathcal{V}$ barycentricky zjemňuje $\mathcal{U}$: Ať $x \in \mathbb{X}$. Chceme najít $U \in \mathcal{U} : \text{st}(x, \mathcal{V}) \subseteq U$. Ať $\varepsilon_x = \sup \{\varepsilon_{x,U} | x \in U \in \mathcal{U}\}$. $0 < \varepsilon_x \leq 1$. Existuje $U \in \mathcal{U} : \varepsilon_{x,U} \geq \frac{\varepsilon_x}{2}$.

Ukážeme, že $\text{st}(x, \mathcal{V}) \subseteq U$. Ať tedy $x \in B(y, \varepsilon_{y,v})$ pro nějaké $y \in V \in \mathcal{U}$. Chceme $B(y, \varepsilon_{y,v}) \subseteq U$. Máme $B(y, 5\varepsilon_{y,v}) \subseteq V$ a zároveň $\varrho(x, y) < \varepsilon_{U,V}$. Z Δ -nerovnosti: $B(x, 4\varepsilon_{y,V}) \subseteq V$. Z maximality $\varepsilon_{x,V} \geq \frac{1}{5}4\varepsilon_{y,V}$. Také $2\varepsilon_{x,U} > \varepsilon_x \geq \varepsilon_{x,V}$. Dohromady $2\varepsilon_{x,U} > \frac{4}{5}\varepsilon_{y,V}$, tj. $5\varepsilon_{x,U} > 2\varepsilon_{y,V}$. Pro $z \in B(y, \varepsilon_{y,V}) : \varrho(x, z) < 2\varepsilon_{y,V}$, a tedy $\varrho(x, z) < 5\varepsilon_{x,U}$. Proto $z \in U$. Tudíž $B(y, \varepsilon_{y,v}) \subseteq U$. $\square$

Definice 1.8

Pro funkci $f : X \rightarrow \mathbb{R}$ značíme $\text{supp } f = \overline{\{x \in X : f(x) \neq 0\}}$.

Věta 1.9 (Rozklad jednotky)

Ať $\mathbb{X}$ je parakompaktní prostor, $\mathcal{U}$ otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Pak existuje rozklad jednotky podřízený tomuto pokrytí, tj. systém spojitých funkcí $f_i : X \rightarrow [0, 1]$, $i \in I$, že $\{\text{supp } f_i : i \in I\}$ je lokálně konečné zjemnění $\mathcal{U}$ a $\sum_{i \in I} f_i(x) = 1, \forall x \in \mathbb{X}$.

Důkaz

$\mathbb{X}$ parakompaktní, tedy normální. Tedy existuje otevřené pokrytí $\mathcal{W}$ takové, že $\{\overline{W} : W \in \mathcal{W}\}$ zjemňuje $\mathcal{U}$. Ať $\mathcal{V}$ je lokálně konečné otevřené zjemnění $\mathcal{W}$. Víme, že existuje uzavřené skrčení $\{F_V : V \in \mathcal{V}\}$, $F_V \subseteq V$. Z normality existují spojitě funkce $g_V : \mathbb{X} \rightarrow [0, 1]$, $g_V|_{F_V} = 1$, $g_V|_{\mathbb{X} \setminus V} = 0$. Položme $g(x) := \sum_{V \in \mathcal{V}} g_V(x)$. Funkce g je spojitá, protože spojitost je lokální pojem a g je lokálně součet konečně mnoha nenulových spojitých funkcí. Navíc zřejmě $g \geq 1$, protože $\{F_V : V \in \mathcal{V}\}$ je pokrytí $\mathbb{X}$. Tedy položíme $f_V := \frac{g_V}{g}$. $\square$

Věta 1.10 (Michaelova selekční)

Zdola polospojité (vícehodnotová) funkce z parakompaktního prostoru do neprázdných uzavřených konvexních podmnožin Banachova prostoru má spojitou selekci.

Věta 1.11 (Dugunjiho)

Ať $\mathbb{X}$ je metrizovatelný a $A \subseteq \mathbb{X}$ uzavřená. Pak existuje lineární zobrazení $L : C(A, \mathbb{R}) \rightarrow C(\mathbb{X}, \mathbb{R})$, že $L(f)$ rozšiřuje f pro $f \in C(A, \mathbb{R})$.

2 Metrizační věty

Poznámka (Opakování)

Uryshonova metrizační věta: Regulární prostor se spočetnou bází je metrizable.

Věta 2.1 (Bing, Nagata, Smirnov)

Pro regulární prostor X jsou následující podmínky ekvivalentní:

- a) X je metrizable.*
- b) X má σ -diskrétní bázi.*
- c) X má σ -lokálně konečnou bázi.*

┌ *Důkaz*

a) $\implies$ b): Ať $\mathcal{B}_n$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ koulemi o poloměru $\frac{1}{n}$. $\mathbb{X}$ je parakompaktní podle Stoneovy věty. Z charakterizace parakompaktnosti máme, že $\mathcal{B}_n$ má σ -diskrétní otevřené zjemnění $\mathcal{V}_n$. $\bigcup_{n \in \mathbb{N}} \mathcal{V}_n$ je opět σ -diskrétní, navíc je to báze.

b) $\implies$ c): triviální.

c) $\implies$ a) Ať $B = \bigcup_{n=1}^{\infty}$ je báze $\mathbb{X}$, $\mathcal{B}_n$ lokálně konečný soubor. Uvědomíme si, že $\mathbb{X}$ je parakompaktní: Je-li totiž $\mathcal{U}$ otevřené pokrytí $\mathbb{X}$, pak $\{B \in \mathcal{B} : \exists U \in \mathcal{U} : B \subseteq U\}$ je zjemnění $\mathcal{U}$ a vzhledem k tomu, že B je báze, tak je to i pokrytí. Navíc je σ -lokálně konečné. Tedy z charakterizace parakompaktnosti to máme.

Z parakompaktnosti dostáváme normalitu $\mathbb{X}$. Pro $n, k \in \mathbb{N}$ a $B \in \mathcal{B}_n$ položme $V_{k,n,B} := \bigcup \{C \in \mathcal{B}_k : \overline{C} \subseteq B\}$. $\mathcal{B}_k$ je lokálně konečný, tedy (z lemmatu o uzávěru lokálně konečného systému) $\overline{V_{k,n,B}} \subseteq B$. Tedy existují (z normality) spojitě funkce $f_{k,n,B} : \mathbb{X} \rightarrow [0, 1]$, $f_{k,n,B}(x) = 0$ pro $x \in \mathbb{X} \setminus B$ a 1 pro $x \in \overline{V_{k,n,B}}$.

Definujeme $M_{k,n} \subseteq [0, 1]^{\mathcal{B}_n}$ následovně $M_{k,n} = \{\varphi : \mathcal{B}_n \rightarrow [0, 1] : \{B \in \mathcal{B}_n : \varphi(B) \neq 0\} \text{ je konečná}\}$. Na $M_{k,n}$ uvažme metriku $\varrho_{k,n}\varphi, \psi := \sum_{B \in \mathcal{B}_n} |\varphi(B) - \psi(B)|$. Ať $g_{k,n} : \mathbb{X} \rightarrow M_{k,n}$, $g_{k,n} = \bigtriangleup_{B \in \mathcal{B}_n} f_{k,n,B}$, $g_{k,n}(x) = (f_{k,n,B}(x))_{B \in \mathcal{B}_n}$.

Ověříme, že $g_{k,n} : \mathbb{X} \rightarrow (M_{k,n}, \varrho_{k,n})$ je spojitě: Ať $x \in \mathbb{X}$, $\varepsilon > 0$, existuje U okolí x protínající jen konečně prvků $B_1, \dots, B_m \in \mathcal{B}_n$. $f_{k,n,B_1}, \dots, f_{k,n,B_m}$ jsou spojitá, tedy existuje $V \subseteq U$ okolí x , že $|f_{k,n,B}(x) - f_{k,n,B_i}(y)| < \frac{\varepsilon}{m}$ pro $i \leq m, y \in V$. Nyní

$$\varrho_{k,n}(g_{k,n}(x), g_{k,n}(y)) = \sum_{i=1}^m |g_{k,n}(x)(B_i) - g_{k,n}(y)(B_i)| = \sum_{i=1}^m |f_{k,n,B}(x) - f_{k,n,B_i}(y)| < m \cdot \frac{\varepsilon}{m} = \varepsilon.$$

Pokud systém $\{g_{k,n} : k, n \in \mathbb{N}\}$ odděluje body a uzavřené množiny, pak $\delta := \bigtriangleup_{k,n \in \mathbb{N}} g_{k,n} : \mathbb{X} \rightarrow \prod_{k,n \in \mathbb{N}} M_{k,n}$ je vnoření (podle lemmatu o Tichonovově vnoření). Tím jsme vnořili $\mathbb{X}$ do spočetného součinu metrizablečních prostorů, tedy do metrizablečního prostoru, tedy $\mathbb{X}$ je metrizableční.

$\{g_{k,n} : k, n \in \mathbb{N}\}$ odděluje body a uzavřené množiny: Ať $F \subseteq \mathbb{X}$ je uzavřená, $x \in \mathbb{X} \setminus F$. Existuje $n \in \mathbb{N}$ a $B \in \mathcal{B}_n : x \in B \subseteq \mathbb{X} \setminus F$. Z regularity existuje $C \in \mathcal{B}_k, k \in \mathbb{N}$, $g_{k,n}(x)(B) = f_{k,n,B}(x) = 1$ a $g_{k,n}(y)(B) = f_{k,n,B}(y) = 0$ pro $y \in \mathbb{X} \setminus B \supseteq F$. $\square$

Definice 2.1

Ať $\mathbb{X}$ je TP. Posloupnost otevřených pokrytí $\mathcal{V}_n$ prostoru $\mathbb{X}$ se nazývá development, pokud pro každé $x \in \mathbb{X} : \{\text{st}(x, \mathcal{V}_n) | n \in \mathbb{N}\}$ je báze okolí v bodě x .

Poznámka

Je-li (X, ϱ) MP, pak $\mathcal{V}_n := \{B(x, \frac{1}{n}) : x \in X\}, n \in \mathbb{N}$ je development X .

Věta 2.2 (Bing)

$TP \mathbb{X}$ je metrizovatelný $\Leftrightarrow$ je kolektivně normální a má development.

┌

Důkaz

$\Rightarrow$: metrizovatelný $\Rightarrow$ má development (podle předchozí poznámky) a metrizovatelný

$\Rightarrow$ parakompaktní $\Rightarrow$ kolektivně normální.

$\Leftarrow$: Dokážeme ve 4 částech:

1. Pro diskrétní soubor $\mathcal{F} = \{F_\alpha\}_{\alpha \in A}$ uzavřených množin v $\mathbb{X}$ existuje diskrétní soubor otevřených množin $\mathcal{W} = \{W_\alpha\}_{\alpha \in A}$, že $F_\alpha \subseteq W_\alpha$: Dle kolektivní normality existují otevřené disjunktní $U_\alpha : \alpha \in A, F_\alpha \subseteq U_\alpha$. Položme $F = \bigcup \mathcal{F}$, $Z = \mathbb{X} \setminus \bigcup_{\alpha \in A} U_\alpha$. F uzavřená (sjednocení lokálního systému uzavřených množin), Z uzavřená. $\mathbb{X}$ je kolektivně normální, tedy speciálně normální, tedy existují otevřené disjunktní V, W , že $Z \subseteq V$ a $F \subseteq W$. Položme $W_\alpha := U_\alpha \cap W$. Systém $\{W_\alpha\}$ už je diskrétní (je-li $x \in Z$, pak $x \in V$ a $V \cap W_\alpha = \emptyset$, je-li naopak x v U_α , pak $U_\alpha \cap W_\beta = \emptyset$ pro $\beta \neq \alpha$) a $F_\alpha \subseteq W_\alpha$.

2. Ať $\mathcal{V}_n$ je development prostoru $\mathbb{X}$. Buď $\kappa \geq \omega$ a očísľujme $\mathcal{V}_n = \{V_{\alpha,n} | \alpha < \kappa\}$ (s případným opakováním prvků). Položme $D_{\alpha,n,k} = \{x \in V_{\alpha,n} | \text{st}(x, V_k) \subseteq V_{\alpha,n}\}$ a $C_{\alpha,n,k} = D_{\alpha,n,k} \setminus \bigcup_{\beta < \alpha} V_{\beta,n}$. $D_{\alpha,n,k}$ (a tudíž i $C_{\alpha,n,k}$) je uzavřená:

Volme $x \in \overline{D_{\alpha,n,k}}$. Pak pro libovolné $V \in \mathcal{V}_k$, že $x \in V$ platí, že existuje $y \in V \cap D_{\alpha,n,k}$. Pak $V \subseteq \text{st}(y, \mathcal{V}_k) \subseteq V_{\alpha,n}$. Tedy $\text{st}(x, \mathcal{V}_k) = \bigcup \{V \in \mathcal{V}_k | x \in V\} \subseteq V_{\alpha,n}$. Tedy $x \in D_{\alpha,n,k}$, tudíž $D_{\alpha,n,k}$ je uzavřená.

3. Pro pevná $n, k \in \mathbb{N}$ je $\{C_{\alpha,n,k} | \alpha < \kappa\}$ diskrétní: Buď $y \in \mathbb{X}$ libovolné. Pak existuje nejmenší $\beta < \kappa : y \in V_{\beta,n}$. Najdeme $V \in \mathcal{V}_k : y \in V$. Pro $\alpha > \beta : V_{\beta,n}$ je disjunktní s $C_{\alpha,n,k}$ a pro $\alpha < \beta : V$ je disjunktní s $C_{\alpha,n,k}$ (kdyby existovalo $z \in V \cap C_{\alpha,n,k}$ pak $\text{st}(z, \mathcal{V}_k) \subseteq V_{\alpha,n}$, speciálně $y \in V_{\alpha,n}$, což je spor s minimalitou β). Tedy $V \cap V_{\beta,n}$ je okolí bodu y , které protíná nejvýše jeden prvek systému $\{C_{\alpha,n,k} | \alpha \in A\}$ (a sice prvek $C_{\beta,n,k}$).

4. $\{C_{\alpha,n,k}\}$ je diskrétní soubor uzavřených množin (podle 2, 3). Podle 1 existuje diskrétní soubor otevřených nadmnožin $\{V_{\alpha,n,k} | \alpha < \kappa\}$. Tedy $\mathcal{V}_{n,k} := \{V_{\alpha,n,k} \cap V_{\alpha,n} | \alpha < \kappa\}$ je diskrétní (zmenšili jsme jeho množiny). Ukážeme, že $\mathcal{V} := \bigcup_{n,k \in \mathbb{N}} \mathcal{V}_{n,k}$ je báze $\mathbb{X}$:

Ať $U \subseteq \mathbb{X}$ je otevřená, $x \in U$. $\exists n \in \mathbb{N} : \text{st}(x, \mathcal{V}_n) \subseteq U$. Najdeme α nejmenší možné, že $x \in V_{\alpha,n}$. Zřejmě $V_{\alpha,n} \subseteq U$. Opět z vlastností developmentu existuje $k \in \mathbb{N} : \text{st}(x, \mathcal{V}_k) \subseteq V_{\alpha,n}$. Nyní $x \in C_{\alpha,n,k}$, tedy $x \in V_{\alpha,n,k} \cap V_{\alpha,n} \subseteq U$. Tudíž $\mathcal{V}$ je báze $\mathbb{X}$.

$\mathcal{V}$ je σ -diskrétní báze $\mathbb{X}$, tedy podle metrizační věty Bing-Nagata-Smirnov je $\mathbb{X}$ metrizovatelný. □

└

3 Uniformní prostory

Poznámka

Zavedeno např. díky tomu, že stejnoměrnou spojitost nelze charakterizovat pomocí topologie.

Matematici Weil(1936), Tukey(1940) ... prvotní zkoumání UP.

Definice 3.1 (Značení)

Pro množinu $\mathbb{X}$ značíme $\Delta(X) = \{(x, x) | x \in X\}$.

Pro $E \subseteq X \times X$ značíme $E^{-1} = \{(y, x) | (x, y) \in E\}$.

Pro $C, D \in X \times X$ značíme $C \circ D = \{(x, z) \in X \times X | \exists y \in X : (x, y) \in C \wedge (y, z) \in D\}$.

$E[x] = \{y \in X | (x, y) \in E\}$.

Definice 3.2 (Uniformní prostor (UP))

Dvojice $(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ se nazývá uniformní prostor (UP), pokud $\mathbb{X}$ je množina a $\mathcal{D} \subseteq \mathcal{P}(X \times X)$, $\mathcal{D} \neq \emptyset$ splňující

1. $\forall D \in \mathcal{D} : \Delta(\mathbb{X}) \subseteq D$,
2. $\forall C, D \in \mathcal{D} : C \cap D \in \mathcal{D}$,
3. $\forall D \in \mathcal{D} \exists C \in \mathcal{D} : C \circ C \subseteq D$,
4. $\forall D \in \mathcal{D} : D^{-1} \in \mathcal{D}$,
5. $\forall D \in \mathcal{D} \forall E \subseteq X \times X : D \subseteq E \implies E \in \mathcal{D}$,
6. $\forall x, y \in X : x \neq y \implies \exists D \in \mathcal{D} : (x, y) \notin D$. ($\Leftrightarrow \bigcap \mathcal{D} = \Delta(\mathbb{X})$.)

Prvky systému $\mathcal{D}$ nazýváme okolí diagonály.

Definice 3.3 (Báze uniformity)

Systém $\mathcal{B} \subseteq \mathcal{P}(X^2)$ se nazývá báze uniformity (resp. báze uniformity $\mathcal{D}$), pokud uzavřením $\mathcal{B}$ na nadmnožiny dostaneme $\mathcal{D}$.

Definice 3.4 (Subbáze uniformity)

Systém $\mathcal{S} \subseteq \mathcal{P}(X^2)$ tvoří subbázi uniformity (resp. uniformity $\mathcal{D}$), pokud uzavřením na konečné průniky dostaneme bázi uniformity (resp. bázi uniformity $\mathcal{D}$).

Definice 3.5 (Uniformní zobrazení)

Jsou-li $(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ a $(\mathbb{Y}, \mathcal{E})$ UP, $f : \mathbb{X} \rightarrow \mathbb{Y}$ se nazývá uniformní (stejněměrně spojitě), pokud $\forall E \in \mathcal{E} : (f \times f)^{-1}(E) \in \mathcal{D}$. ($\Leftrightarrow \forall E \in \mathcal{E} \exists D \in \mathcal{D} : (f \times f)(D) \subseteq E$.) ($\Leftrightarrow \forall E \in \mathcal{E} \exists D \in \mathcal{D} \forall x, y \in \mathbb{X} : (x, y) \in D \implies (f(x), f(y)) \in E$.)

Definice 3.6 (Uniformní izomorfismus)

Zobrazení f se nazývá uniformní izomorfismus, pokud f je bijekce a f i f^{-1} jsou uniformní.

Lemma 3.1

Systém $\mathcal{B} \subseteq \mathcal{P}(\mathbb{X}^2)$ tvoří bázi nějaké uniformity na $\mathbb{X}$, pokud

$$a) \bigcap \mathcal{B} = \Delta(\mathbb{X}),$$

$$b) \forall C, D \in \mathcal{B} \exists E \in \mathcal{B} : E \subseteq C \cap D,$$

$$c) \forall D \in \mathcal{B} \exists C \in \mathcal{B} : C \circ C \subseteq D,$$

$$d) \forall D \in \mathcal{B} \exists E \in \mathcal{B} : E \subseteq D^{-1}.$$

┌ Důkaz

└ $\mathcal{D} := \{C \subseteq \mathbb{X} \times \mathbb{X} \mid \exists B \in \mathcal{B} : B \subseteq C\}$. Následně ověříme podmínky. □

Tvrzení 3.2 (Vytvoření UP z MP a TP z UP)

Je-li $(\mathbb{X}, \varrho)$ metrický prostor a $D_\varepsilon = \{(x, y) \mid \varrho(x, y) < \varepsilon\}$, potom $\{D_\varepsilon \mid \varepsilon > 0\}$ je báze nějaké uniformity na $\mathbb{X}$ – značíme ji $\mathcal{D}_\varrho$. Tato uniformita se nazývá generovaná metrikou ϱ .

Je-li $(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ UP, pak systém $\tau_{\mathcal{D}} = \{A \subseteq X \mid \forall x \in A \exists D \in \mathcal{D} : D[x] \subseteq A\}$ je topologie na $\mathbb{X}$ a pro každé $x \in \mathbb{X}$ tvoří systém $\mathcal{B}(x) := \{D[x] \mid D \in \mathcal{D}\}$ bázi okolí v bodě x . Topologie $\tau_{\mathcal{D}}$ se nazývá generovaná uniformitou $\mathcal{D}$.

Pokud místo systému $\mathcal{D}$ použijeme v definici topologie $\tau_{\mathcal{D}}$ nějakou bázi $\mathcal{D}$, pak dostaneme stejnou topologii. Zároveň také $\tau_{\mathcal{D}_\varrho}$ je systém všech otevřených množin v $(\mathbb{X}, \varrho)$.

┌ Důkaz

└ Ověříme definice. □

Definice 3.7

UP $(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ se nazývá metrizable, pokud existuje metrika ϱ na $\mathbb{X}$, že $\mathcal{D} = \mathcal{D}_\varrho$. TP $(\mathbb{X}, \tau)$ se nazývá metrizable, pokud existuje uniformita $\mathcal{D}$ na $\mathbb{X}$, že $\tau = \tau_{\mathcal{D}}$

Definice 3.8

Ať $\mathcal{U} \subseteq \mathcal{P}(\mathbb{X})$, $A \subseteq \mathbb{X}$, pak značíme $\text{st}(A, \mathcal{U}) = \bigcup \{U \in \mathcal{U} \mid U \cap A \neq \emptyset\}$. $\mathcal{U}^* = \{\text{st}(U, \mathcal{U}) \mid U \in \mathcal{U}\}$.

Pro $\mathcal{U}, \mathcal{V}$ pokrytí $\mathbb{X}$, definujeme jejich společné zjemnění $\mathcal{U} \wedge \mathcal{V} = \{U \cap V \mid U \in \mathcal{U}, V \in \mathcal{V}\}$.

Poznámka

Pro $\mathcal{U}, \mathcal{V}$ pokrytí množiny $\mathbb{X}$: $\mathcal{U}$ hvězdovitě zjemňuje $\mathcal{V}$, pokud $\mathcal{U}^*$ zjemňuje $\mathcal{V}$.

Definice 3.9

Ať $\mathbb{X}$ je množina, $\mathbf{U} \subseteq \mathcal{P}(\mathcal{P}(\mathbb{X}))$ se nazývá pokrývací uniformita na $\mathbb{X}$, pokud:

- $\forall \mathcal{U} \in \mathbf{U} : \mathcal{U}$ je pokrytí $\mathbb{X}$,
- Je-li $\mathcal{U} \in \mathbf{U}$, $\mathcal{V}$ pokrytí $\mathbb{X}$ a $\mathcal{U}$ zjemňuje $\mathcal{V}$, pak $\mathcal{V} \in \mathbf{U}$,
- $\forall \mathcal{U} \in \mathbf{U} \exists \mathcal{V} \in \mathbf{U} : \mathcal{V}$ hvězdovitě zjemňuje $\mathcal{U}$,
- $\forall \mathcal{U}, \mathcal{V} \in \mathbf{U} : \mathcal{U} \wedge \mathcal{V} \in \mathbf{U}$,
- $\forall x, y \in \mathbb{X}, x \neq y \exists \mathcal{U} \in \mathbf{U} \forall U \in \mathcal{U} : |\{x, y\} \cap U| \leq 1$.

Prvky systému $\mathbf{U}$ se nazývají uniformní pokrytí.

Je-li $\mathbf{U}$ pokrývací uniformita na $\mathbb{X}$, pak položíme

$$\mathcal{D}_{\mathbf{U}} := \{D \subseteq \mathbb{X} \times \mathbb{X} \mid \exists \mathcal{U} \in \mathbf{U} \forall u \in \mathcal{U} : U \times U \subseteq D\}.$$

Je-li $\mathcal{D}$ (diagonální) uniformita na $\mathbb{X}$, pak položíme

$$\mathcal{U}_{\mathcal{D}} := \{\mathcal{U} \in \mathcal{P}(\mathcal{P}(\mathbb{X})) \mid \exists D \in \mathcal{D} : \{D[x] \mid x \in \mathbb{X}\} \text{ zjemňuje } \mathcal{U}\}.$$

Přiřazení $\mathbf{U} \mapsto \mathcal{D}_{\mathbf{U}}$ a $\mathcal{D} \mapsto \mathbf{U}_{\mathcal{D}}$ jsou navzájem inverzní bijekce systému všech pokrývacích uniformit na $\mathbb{X}$ a systém všech uniformit.

Lemma 3.3 (O pseudometrice)

Ať $(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ je UP a $D_i \in \mathcal{D}$, $D_i = D_i^{-1}$, $i \in \mathbb{N}_0$, $D_0 = \mathbb{X} \times \mathbb{X}$, $D_{i+1} \circ D_{i+1} \circ D_{i+1} \subseteq D_i$. Pak existuje pseudometrika d na $\mathbb{X}$, že pro každé $i \geq 1$: $\{(x, y) : d(x, y) < \frac{1}{2^i}\} \subseteq D_i \subseteq \{(x, y) \mid d(x, y) \leq \frac{1}{2^i}\}$.

Důkaz

Položme $d(x, y) := \inf \left\{ \frac{1}{2^{i_1}} + \frac{1}{2^{i_2}} + \dots + \frac{1}{2^{i_k}} \mid x_0, \dots, x_k \in \mathbb{X} \wedge (x_{j-1}, x_j) \in D_{i_j} \wedge x = x_0, y = x_k \right\}$.
 $d(x, y)$ je pseudometrika na $\mathbb{X}$. $D_i \subseteq \left\{ (x, y) \mid d(x, y) \leq \frac{1}{2^i} \right\}$ vidíme z toho, že pro $(x, y) \in D_i$ zvolíme $k = 1$. Zbývá dokázat $\left\{ (x, y) \mid d(x, y) < \frac{1}{2^i} \right\} \subseteq D_i$. Tedy chceme, že $d(x, y) < \frac{1}{2^i}$, pak $(x, y) \in D_i$, tj. že pro každou posloupnost $x_0, \dots, x_k$, kde $(x_{j-1}, x_j) \in D_{i_j}$: pokud $\frac{1}{2^{i_1}} + \dots + \frac{1}{2^{i_k}} < \frac{1}{2^i}$, pak $(x_0, x_k) \in D_i$. To dokážeme indukcí podle k :

Pro $k = 1 : \frac{1}{2^{i_1}} < \frac{1}{2^i}$, tj. $i < i_1$, tedy $(x_0, x_k) \in D_{i_1} \subseteq D_i$. Nyní předpokládejme, že $m > 1$ a pro všechna $k < m$ uvedené tvrzení platí. Uvažme posloupnost $x_0, \dots, x_m$, že $(x_{j-1}, x_j) \in D_{i_j}, j = 1, \dots, m$, a $\frac{1}{2^{i_1}} + \dots + \frac{1}{2^{i_m}} < \frac{1}{2^i}$. Zřejmě buď $\frac{1}{2^{i_1}} < \frac{1}{2^{i+1}}$, nebo $\frac{1}{2^{i_m}} < \frac{1}{2^{i+1}}$. Ze symetrie obou případů můžeme BÚNO předpokládat platnost první nerovnosti.

Ať $n \leq m - 1$ je největší takové, že $\frac{1}{2^{i_1}} + \dots + \frac{1}{2^{i_n}} < \frac{1}{2^{i+1}}$. Pokud $n < m - 1$, pak $\frac{1}{2^{i+1}} + \dots + \frac{1}{2^{i_{n+1}}} \geq \frac{1}{2^{i+1}}$, tedy $\frac{1}{2^{i_{n+1}}} + \dots + \frac{1}{2^{i_m}} < \frac{1}{2^{i+1}}$. Podle indukčního předpokladu $x_0, n \in D_{i+1}$, $(x_{n+1}, x_m) \in D_{i+1}$. Navíc $\frac{1}{2^{i_{n+1}}} < \frac{1}{2^i}$, tedy $i < i_{n+1}$, $i + 1 \leq i_{n+1}$, $D_{i_{n+1}} \subseteq D_{i+1}$. $(x_0, x_m) = (x_0, x_n) \circ (x_n, x_{n+1}) \circ (x_{n+1}, x_m) \in D_{i+1} \circ D_{i+1} \circ D_{i+1} \subseteq D_i$.

Pokud $n = m - 1$, pak podle IP $x_0, x_{m-1} \in D_{i+1}$, a jelikož $\frac{1}{2^{i_m}} < \frac{1}{2^i}$, tak $(x_{m-1}, x_m) \in D_{i_m} \subseteq D_{i+1}$. Tedy $(x_0, x_m) \in D_{i+1} \circ D_{i+1} \subseteq D_i$. $\square$

Věta 3.4 (Metrizovatelnost UP)

$UP(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ je metrizovatelný, právě když má spočetnou bázi uniformity.

Důkaz

($\implies$): Ať d je metrika na $\mathbb{X}$ generující $\mathcal{D}$. Pak $\left\{ \left\{ (x, y) : d(x, y) < \frac{1}{n} \right\} \mid n \in \mathbb{N} \right\}$ je báze $\mathcal{D}$.

($\impliedby$): Ať $\{C_n \mid n \in \mathbb{N}\}$ je báze $\mathcal{D}$. Indukcí najdeme posloupnost $D_n \in \mathcal{D}$, že jsou splněny předpoklady předchozího lemmatu. A že $D_i \subseteq C_i$: Předpokládejme, že $D_0, \dots, D_n$ máme ($D_0 = \mathbb{X} \times \mathbb{X}$), pak víme, že $\exists E : E \circ E \subseteq D_n$, $\exists F : F \circ F \subseteq E$. Tedy $F \circ F \circ F \subseteq D_n$. Ať $D_{n+1} := (F \cap C_{i+1}) \cap (F \cap C_{i+1})^{-1}$. Tedy $D_{n+1} \circ D_{n+1} \circ D_{n+1} \subseteq D_n$, $D_{n+1} \subseteq C_{i+1}$. Tedy podle lemmatu o pseudometrice existuje pseudometrika d na $\mathbb{X}$, že

$$\left\{ (x, y) \mid d(x, y) < \frac{1}{2^i} \right\} \subseteq D_i \subseteq \left\{ (x, y) \mid d(x, y) \leq \frac{1}{2^i} \right\}.$$

Pro $x, y \in \mathbb{X}, x \neq y \exists C \in \mathcal{D} : (x, y) \notin C$. $\exists i \in \mathbb{N} : C_i \subseteq C$. $D_i \subseteq C_i$. $(x, y) \notin D_i$. Tedy $d(x, y) \geq \frac{1}{2^i} > 0$. Tedy d je metrika. d generuje uniformitu $\mathcal{D}$: Tj. pro $\varepsilon > 0 \left\{ (x, y) \mid d(x, y) < \varepsilon \right\} \in \mathcal{D}$. To platí díky vlastnosti z předchozího lemmatu. A pro $D \in \mathcal{D} \exists \varepsilon > 0 : \left\{ (x, y) \mid d(x, y) < \varepsilon \right\} \subseteq D$. $D \in \mathcal{D}$ dané $\exists i \in \mathbb{N} : C_i \subseteq D$, $D_i \subseteq C_i \subseteq D$. $\varepsilon := \frac{1}{2^i}$. To máme také díky vlastnosti z předchozího lemmatu. $\square$

Věta 3.5 (Jemná uniformita)

Ať $(\mathbb{X}, \tau)$ je TP. Všechny otevřené podmnožiny $\mathbb{X} \times \mathbb{X}$ obsahující $\delta(\mathbb{X})$ tvoří bázi nějaké uniformity na $\mathbb{X}$ právě tehdy, když $\mathbb{X}$ je parakompaktní.

Poznámka (Reformulace)

Ať $(\mathbb{X}, \tau)$ je TP. Všechna otevřená pokrytí $\mathbb{X}$ tvoří bázi nějaké pokrývací uniformity na $\mathbb{X}$, právě když $\mathbb{X}$ je parakompaktní.

Důkaz

Pokud všechna otevřená pokrytí $\mathbb{X}$ tvoří bázi pokrývací uniformity, pak speciálně každé otevřené pokrytí má hvězdovité otevřené zjemnění. Tedy podle charakterizační věty je $\mathbb{X}$ parakompaktní.

Je-li $\mathbb{X}$ parakompaktní, tak podle charakterizační věty má každé otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ otevřené hvězdovité zjemnění a snadno se ověří, že $\{\mathcal{U} | \mathcal{U} \text{ je pokrytí } \mathbb{X}, \text{ které je zjemňované nějakým otevřeným zjemněním}\}$ je pokrývací uniformita na $\mathbb{X}$. $\square$

Věta 3.6 (Uniformizovatelnost TP)

TP je uniformizovatelný (tj. generován nějakou uniformitou), právě když je Tichonovův.

Důkaz

Ať $(\mathbb{X}, \tau)$ je generovaný uniformitou $\mathcal{D}$. Buď $F \subseteq \mathbb{X}$ uzavřená, $x \in \mathbb{X} \setminus F$. Pak existuje $D \in \mathcal{D} : D[x] \subseteq \mathbb{X} \setminus F$. Ať d je pseudometrika z předchozího lemmatu, kde volíme $D_1 = D$. Pak $B_d(x, \frac{1}{2}) \subseteq D[x]$. Definujeme $f : \mathbb{X} \rightarrow \mathbb{R}$, $f(y) = d(x, y)$, $0 \leq f \leq 1$, $f(x) = 0$ a f je spojitá. Pro $y \in F : f(y) \geq \frac{1}{2}$. Tedy $\mathbb{X}$ je T_π .

Ať $(\mathbb{X}, \tau)$ je Tichonovův. Pak uvažme $\beta\mathbb{X}$. $\beta\mathbb{X}$ je (para)kompaktní. Tedy na $\beta\mathbb{X}$ máme jemnou uniformitu, která generuje topologii na $\beta\mathbb{X}$. Tuto jemnou uniformitu na $\beta\mathbb{X}$ můžeme zúžit na $\mathbb{X}$ a ta již generuje topologii τ . $\square$

3.1 Operace s uniformními prostory

Definice 3.10

Ať $(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ je UP, $\mathbb{Y} \subseteq \mathbb{X}$. Pak uniformní podprostor $(\mathbb{Y}, \mathcal{D}_{\mathbb{Y}})$ je definován následovně $\mathcal{D}_{\mathbb{Y}} := \{D \cap (\mathbb{Y} \times \mathbb{Y}) | D \in \mathcal{D}\}$.

Jsou-li $(\mathbb{X}_i, \mathcal{D}_i)$ UP, pak suma těchto UP je definována jako $(\bigcup \mathbb{X}_i, \{\bigcup D_i | D_i \in \mathcal{D}_i\})$. Součin pak jako $(\prod \mathbb{X}_i | \{\prod D_i | D_i \in \mathcal{D}_i, \text{Fin}(D_i \neq \mathbb{X}_i \times \mathbb{X}_i)\})$. (Tedy jsou různé od identity jen v konečně mnoha případech.)

3.2 Úplnost a totální omezenost

Definice 3.11 (Net)

Net $(x_i)_{i \in I}$ UP $(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ se nazývá cauchyovský, pokud $\forall D \in \mathcal{D} \exists i_0 \in I \forall i, j \geq i_0 : (x_i, x_j \in D)$.

Definice 3.12 (Úplný a totálněomezený prostor)

$UP(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ se nazývá úplný, pokud každý cauchyovský net v $(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ je konvergentní v $(\mathbb{X}, \tau_{\mathcal{D}})$.

$UP(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ se nazývá totálně omezený, pokud $\forall E \in \mathcal{D} \exists K \subseteq \mathbb{X}$ konečná: $E[K] = \mathbb{X}$.

Poznámka

MP je totálně omezený (úplný) $\Leftrightarrow$ UP jím generovaný je totálně omezený (úplný).

Poznámka

$UP(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ je totálně omezený $\Leftrightarrow \forall D \in \mathcal{D} \exists$ konečné pokrytí $U_1, \dots, U_n$ prostoru $\mathbb{X}$, že $(U_1 \times U_1) \cup \dots \cup (U_n \times U_n) \subseteq D$.

Věta 3.7

Bud' $(\mathbb{X}, \mathcal{D})$ UP. Pak $(\mathbb{X}, \tau_{\mathcal{D}})$ je kompaktní $\Leftrightarrow (\mathbb{X}, \mathcal{D})$ je úplný a totálně omezený.

┌

Důkaz

$\Rightarrow$ Je-li $D \in \mathcal{D}$, pak $\{\text{int } D[x] \mid x \in \mathbb{X}\}$ je otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Tedy z kompaktnosti existuje konečné podpokrytí $\{\text{int } D[x_1], \dots, \text{int } D[x_n]\}$. Tedy pro $K := \{x_1, \dots, x_n\}$ je $D[K] = \bigcup D[x_i] \supseteq \bigcup \text{int } D[x_i] = \mathbb{X}$.

Ať $(x_i)_{i \in I}$ je cauchyovský net v $(\mathbb{X}, \mathcal{D})$. Z charakterizace kompaktnosti víme, že $(x_i)_{i \in I}$ má hromadný bod – řekněme x . Ukážeme, že x je limitou netu x_i (tj. x_i konverguje k x). Ať U je okolí x . Pak existuje symetrické $D \in \mathcal{D} : (D \circ D)[x] \subseteq U$. Z cauchyovskosti existuje i_0 , že pro $i, j \geq i_0 : (x_i, x_j) \in D$

└

□

TODO

4 Topologické grupy

Definice 4.1 (Topologická grupa)

$(\mathbb{G}, \cdot, \tau)$ se nazývá topologická grupa (TG), pokud $(\mathbb{G}, \cdot)$ je grupa, $(\mathbb{G}, \tau)$ je TP a $\cdot : \mathbb{G} \times \mathbb{G} \rightarrow \mathbb{G}$ je spojitý, $^{-1} : \mathbb{G} \rightarrow \mathbb{G}$ je spojitý.

Pozorování

Ať $\mathbb{G}$ je TG. Pak:

- $^{-1}$ je homeomorfismus.
- $\forall g \in \mathbb{G} : L_g : \mathbb{G} \rightarrow \mathbb{G}, L_g(h) := g \cdot h$ (tzv. levá translace) je homeomorfismus.

$$(L_g^{-1} = L_{g^{-1}}.)$$

- $\forall x, y \in \mathbb{G} \exists h : \mathbb{G} \rightarrow \mathbb{G}$ homeomorfismus: $h(x) = y$. ($L_{yx^{-1}}(x) = y$.)
- $\forall U$ okolí $e \exists V$ okolí e : $V \cdot V^{-1} := \{u \cdot v^{-1} | u \in V, v \in V\} \subseteq U$.
- Pro U otevřenou v $\mathbb{G}$ a $M \subseteq \mathbb{G}$ libovolnou $M \cdot U$ je otevřené.
- Uzávěr podgrupy $H \leq \mathbb{G}$ je opět grupa.
- Uzávěr normální (algebraicky) podgrupy je normální (algebraicky) podgrupa.
- Je-li H podgrupa $\mathbb{G}$ s neprázdným vnitřkem, pak je obojetná.
- Součin TG se součinovou topologií a operací po složkách je TG.

Tvrzení 4.1 (Uniformita na TG)

Ať $\mathbb{G}$ je TG. Pak systém $\{D_U | U \text{ je okolí } e\}$, kde $D_U = \{(x, y) | x \cdot y^{-1} \in U\}$, je bázi nějaké uniformity na $\mathbb{G}$. (Tzv. pravá uniformita na $\mathbb{G}$). Tato uniformita je kompatibilní s topologií $\mathbb{G}$.

┌

Důkaz

$\delta(G) \subseteq D_u$. Ať U je okolí e . Chceme najít V okolí e : $D_V \circ D_V \subseteq D_U$. Uvažme spojitě zobrazení $(x, y) \mapsto x \cdot y$, $x, y \in \mathbb{G}$. $(e, e) \rightarrow e$.

Tedy existuje V okolí e : $V \cdot V \subseteq U$. Nyní $D_V \circ D_V \subseteq D_u$: Ať $(a, b) \in D_V \circ D_V$. Pak existuje $c \in G$: $(a, c) \in D_V$, $(c, b) \in D_V$. $a \cdot c^{-1} \in V$ a $cb^{-1} \in V$, tedy $a \cdot c^{-1} \cdot c \cdot b^{-1} \in V \cdot V \subseteq U$. $a \cdot b^{-1} \in U$. $(a, b) \in D_U$. Pro V, W okolí e : $D_V \cap D_W \supseteq D_{V \cap W}$. Tedy $\{D_U | U \text{ okolí } e\}$ tvoří bázi uniformity.

Tato uniformita je kompatibilní s původní topologií na $\mathbb{G}$: Ať V okolí e , $x \in \mathbb{G}$. $D_V[x] = \{y \in \mathbb{G} | xy^{-1} \in V\} = \{y \in \mathbb{G} | y \in V^{-1} \cdot x\}$ i = $V^{-1} \cdot x$ je okolí x . □

└

Věta 4.2

Každá TG je Tichonovova.

┌

Důkaz

Ať $(\mathbb{G}, \cdot, \tau)$ je TG. Ať $\mathcal{D}$ je pravá uniformita na $(\mathbb{G}, \cdot, \tau)$. Víme, že $(\mathbb{G}, \tau_{\mathcal{D}})$ je Tichonovův. Předchozí tvrzení dává, že $\tau_{\mathcal{D}} = \tau$. □

└

Věta 4.3 (Metrizovatelnost TG)

TG je metrizovatelná, právě když má spočetný charakter.

┌ *Důkaz*

$\implies$: Triviální (každý met. prostor má spočetný charakter). $\Leftarrow$: Ať $(\mathbb{G}, \cdot, \tau)$ má spočetný charakter. Ať $\{U_n : n \in \mathbb{N}\}$ je báze okolí v e . $D_n := \{(x, y) \in \mathbb{G} \times \mathbb{G} \mid xy^{-1} \in U_n\}$, $\{D_n \mid n \in \mathbb{N}\}$ je báze pravé uniformity $\mathcal{D}$. Tedy $\mathcal{D}$ má spočetnou bázi. Tedy $(\mathbb{G}, \mathcal{D})$ je metrizovatelný, tedy $(\mathbb{G}, \tau)$ je metrizovatelný. $\square$

Poznámka (Informativně)

Věta (Birkhoff Kahutani): Každá metrizovatelná grupa má zleva (zprava) invariantní metriku, tj. metrika ϱ , že $\varrho(x, y) = \varrho(c \cdot x, c \cdot y)$, $\forall c, x, y \in \mathbb{G}$.

Tvrzení 4.4 (Spojitost homomorfismu)

Ať $\mathbb{G}, \mathbb{H}$ jsou TG. $f : \mathbb{G} \rightarrow \mathbb{H}$ je homomorfismus grup. f je spojitý $\Leftrightarrow f$ je spojitý v $e \in \mathbb{G}$.

┌ *Důkaz*

$\implies$: zřejmě. $\Leftarrow$: Ať $x \in \mathbb{G}$, $(x_i)_{i \in I}$ je net v $\mathbb{G}$, který konverguje k x . Chceme, že $(f(x_i))_{i \in I}$ konverguje k $f(x)$ v $\mathbb{H}$. $(x_i \cdot x^{-1})_{i \in I}$ je net v $\mathbb{G}$, konverguje k $x \cdot x^{-1} = e \in \mathbb{G}$. f spojitý v e , tedy $f(x_i \cdot x^{-1})$ konverguje k $f(e) = e \in \mathbb{H}$. Tudíž $f(x_i) \cdot (f(x))^{-1} \rightarrow e \in \mathbb{H}$. Tudíž (po vynásobení $f(x)$) $f(x_i) \rightarrow f(x)$. Tedy f spojitý v x . $x \in \mathbb{G}$ libovolné. Tedy f je spojitý. $\square$

Věta 4.5 (Faktor TG)

Bud N uzavřená normální podgrupa TG $\mathbb{G}$. Pak faktogrupa $\mathbb{G}/N$ s kvocientovou topologií je TG a přirozená projekce (= kvocientové zobrazení) $\pi : \mathbb{G} \rightarrow \mathbb{G}/N$, $\pi(g) := g \cdot N$, je spojitý a otevřený homeomorfismus.

┌ *Důkaz*

Víme: π je spojitý homeomorfismus. π je otevřený: je-li $U \subseteq \mathbb{G}$ otevřený, pak $\pi(U) = \{xN : x \in U\} \subseteq G/N$, $\pi^{-1}(\pi(U)) = U \cdot N$ je otevřením. Tedy z definice kvocientové topologie je $\pi(U)$ otevřená množina.

$\mathbb{G}/N$ je TG: Násobení je spojitý: $f : \mathbb{G} \times G \rightarrow \mathbb{G}/N$, $f(g, h) := g \cdot h \cdot N$ je spojitý, jelikož je to složení součinu a kvocientového zobrazení. Poznamenejme, že můžeme přirozeně identifikovat $\mathbb{G} \times \mathbb{G}/N \times N$ a $(\mathbb{G}/N) \times (\mathbb{G}/N)$. Operace součinu na G/N je kvocientem spojitého zobrazení f . Tedy je také spojitý podle charakterizace spojitosti a projektivně vytvořeného prostoru.

Spojitosť $^{-1}$ se ukáže obdobně.

Zbývá ověřit, že $\mathbb{G}/N$ je Hausdorffův. Stačí ověřit, že je T_1 . N je uzavřená, tedy $G \setminus N$ je otevřená. $\pi^{-1}(G/N \setminus \{N\}) = G \setminus N$ je otevřená. Tedy z definice kvocientové topologie $G/N \setminus \{N\}$ je otevřená v G/N , ... $\square$

Tvrzení 4.6 (O homomorfismu)

Ať $\mathbb{G}, \mathbb{H}$ jsou TG a $f : G \rightarrow H$ spojitý homomorfismus. Pak $N := f^{-1}(e)$ je normální (uzavřená) podgrupa G a existuje spojitý homomorfismus $\bar{f} : G/N \rightarrow H$, že $\bar{f}\pi = f$ (kde $\pi : G \rightarrow G/N$ je přirozená projekce).

┌ Poznámka
└ $\bar{f}$ nemusí být vnoření topologických prostorů.

┌ Důkaz
└ Bez důkazu. □

Tvrzení 4.7 (O izomorfismu)

Ať $\mathbb{G}$ je TG, $K \subseteq H$ její uzavřené normální podgrupy. Pak H/K je uzavřenou normální podgrupou G/K a $(G/K)/(H/K)$ je izomorfně homeomorfní s G/H .

┌ Důkaz
└ Bez důkazu. □

5 Souvislé prostory

Definice 5.1

TP se nazývá souvislý, pokud je neprázdný a nelze ho vyjádřit jako sjednocení dvou disjunktních otevřených neprázdných množin. (Tj. obsahuje právě dvě obojetné množiny, sám sebe a prázdný prostor.)

Tvrzení 5.1

Pro neprázdný TP $\mathbb{X}$ je ekvivalentní: a) $\mathbb{X}$ je souvislý, b) $Je-li \mathbb{X} = A \cup B$ a $\bar{A} \cap B = \emptyset = \bar{B} \cap A$, pak $A = \emptyset$ nebo $B = \emptyset$. c) $\mathbb{X}$ neobsahuje vlastní obojetnou podmnožinu. d) Každé spojitě zobrazení $f : \mathbb{X} \rightarrow \{0, 1\}$ je konstantní.

┌ Důkaz
└ Přímočaré. □

Tvrzení 5.2

Spojitý obraz souvislého prostoru je souvislý.

┌
Důkaz

Ať $f : \mathbb{X} \rightarrow \mathbb{Y}$ je spojitě zobrazení, $\mathbb{X}$ souvislé, f na. Sporem. $\mathbb{Y}$ není souvislý. Potom z minulého tvrzení $\exists g : \mathbb{Y} \rightarrow \{0, 1\}$ spojitý nekonstantní. Potom ale $g \circ f : \mathbb{X} \rightarrow \{0, 1\}$ je spojitě a nekonstantní $\implies \mathbb{X}$ není souvislý. ∇ □

└

Tvrzení 5.3 (Sjednocení souvislých množin)

Ať $C_i \subseteq \mathbb{X}$, C_i souvislé, $i \in I$, $0 \in I$, $C_i \cap C_0 \neq \emptyset$ pro $i \in I$. Pak $\bigcup C_i$ je souvislé.

┌
Důkaz

Ať O je neprázdná obojetná množina v $\bigcup C_i$. Existuje $j \in I$, $C_j \cap O \neq \emptyset$. $C_j \cap O$ je obojetná v C_j , C_j je souvislá, tedy $C_j \subseteq O$. Tedy $C_0 \cap O \neq \emptyset$, tj. $C_0 \subseteq O$. Je-li $i \in I$ libovolná, pak $C_i \cap O \neq \emptyset$ a opět $C_i \subseteq O$. Tudíž $O = \bigcup C_i$, tj. $\bigcup C_i$ je souvislá. □

└

Důsledek

Jsou-li C_i souvislé v TP $\mathbb{X}$, $i \in I$ a $\bigcap C_i \neq \emptyset$, pak $\bigcup_{i \in I} C_i$ je souvislá.

┌
Důkaz

Předchozí s $C_0 := \{x_0\} \subseteq \bigcap C_i$. □

└

Důsledek

Je-li $A \subseteq \mathbb{X}$ souvislá a $A \subseteq M \subseteq \overline{A}$, pak M je souvislá.

┌
Důkaz

$C_a := A \cup \{a\}$ pro $a \in M \setminus A$. Vzhledem k předchozímu stačí ověřit, že C_a je souvislá ($M = \bigcup_{a \in M \setminus A} C_a$). □

└

Věta 5.4

Buď $\mathbb{X}$ Tichonovův prostor. Pak $\mathbb{X}$ je souvislý $\Leftrightarrow \beta\mathbb{X}$ je souvislý.

┌
Důkaz

$\implies$: $\overline{\mathbb{X}} = \beta\mathbb{X}$, $\mathbb{X}$ je souvislá $\implies \overline{\mathbb{X}}$ je souvislá $\implies \beta\mathbb{X}$ je souvislá.

$\Leftarrow$: Ať $\beta\mathbb{X}$ je souvislý. Ať $f : \mathbb{X} \rightarrow \{0, 1\}$ je spojitě zobrazení. Z vlastností $\beta\mathbb{X}$ existuje spojitě rozšíření $\bar{f} : \beta\mathbb{X} \rightarrow \{0, 1\}$. $\beta\mathbb{X}$ je souvislý $\implies \bar{f}$ je konstantní $\implies f$ je konstantní $\implies \mathbb{X}$ je souvislý. □

└

Věta 5.5 (Součin souvislých prostorů)

Ať $\mathbb{X}_i : i \in I$ jsou TP. Pak $\prod_{i \in I} \mathbb{X}_i$ je souvislý $\Leftrightarrow \forall i \in I : \mathbb{X}_i$ je souvislý.

┌ *Důkaz*

Pokud některý $\mathbb{X}_i = \emptyset$, tvrzení platí. Dále ať $\mathbb{X}_i \neq \emptyset$, $i \in I$. $\implies$: Je-li $\prod \mathbb{X}_i$ souvislý, $\pi_j : \prod \mathbb{X}_i \rightarrow \mathbb{X}_j$ je spojitý a na, tedy i $\mathbb{X}_j$ je souvislý.

$\Leftarrow$: Nejprve pro dva prostory $\mathbb{X}, \mathbb{Y}$: $\mathbb{X} \times \mathbb{Y} = (\{x_0\} \times \mathbb{Y}) \cup \bigcup_{y \in \mathbb{Y}} \mathbb{X} \times \{y\}$. Tedy podle tvrzení výše je $\mathbb{X} \times \mathbb{Y}$ souvislý. Indukcí dokážeme pro konečně mnoho. Obecně: $\forall i \in I$ fixujeme bod $x_i \in \mathbb{X}_i$.

$$M := \left\{ (y_i)_{i \in I} \in \prod \mathbb{X}_i : y_i = x_i \text{ pro všechna } i \in I \text{ až na konečně mnoho výjimek} \right\}.$$

$$M = \bigcup_{K \subseteq I \text{ konečná}} \left(\prod_{i \in K} \mathbb{X}_i \times \prod_{i \in I \setminus K} \{x_i\} \right).$$

To znamená, že M je souvislé, protože je sjednocením souvislých množin s průnikem obsahujícím $(x_i)_{i \in I}$. Ale M je hustá v $\prod \mathbb{X}_i$. $\overline{M}$ je souvislá, tedy $\prod \mathbb{X}_i$ je souvislá. $\square$

Definice 5.2 (Komponenta souvislosti)

Ať $\mathbb{X}$ je TP, $x \in \mathbb{X}$, pak komponenta souvislosti bodu x je největší souvislá množina, která x obsahuje. Značíme ji C_x .

┌ *Důkaz (Existence)*

Plyne z jednoho z důsledků: $\bigcup \{C \mid x \in C \wedge C \text{ je souvislá}\}$ je souvislá a maximální. Navíc je to vždy uzavřená množina. $\square$

┌ *Poznámka*

Komponenty souvislosti tvoří rozklad, tj. $C_x = C_y$ nebo $C_x \cap C_y = \emptyset$.

Tvrzení 5.6

Jsou-li $\mathbb{X}_i$ TP a $x_i \in \mathbb{X}_i$, C_i komponenta bodu x_i v $\mathbb{X}_i$. Pak $\prod C_i$ je komponenta $(x_i)_{i \in I}$ v $\prod \mathbb{X}_i$.

┌ *Důkaz*

┌ Cvičení. $\square$

Definice 5.3 (Kvazikomponenty)

Ať $\mathbb{X}$ je TP. Množina $Q \subseteq \mathbb{X}$ se nazývá kvazikomponenta bodu $x \in \mathbb{X}$ v prostoru $\mathbb{X}$, pokud $Q = \bigcap \{Z \mid x \in Z \wedge Z \text{ obojetná}\}$. Značíme ji Q_x .

┌ *Poznámka*

$\forall x \in \mathbb{X} : C_x \subseteq Q_x$. Navíc Q_x je uzavřená. A opět tvoří rozklad prostoru $\mathbb{X}$.

Například (TP $\mathbb{X}$, že $C_x \neq Q_x$)

$\mathbb{X} \subseteq \mathbb{R}^2$ skládající se ze 2 bodů x, y a úseček k nim konvergujícím ($:|| \quad | \quad |$). $C_x = \{x\}$, $Q_x = \{x, y\}$.

Lemma 5.7 (O průniku v kompaktu)

Bud' $\mathbb{X}$ kompaktní TP, $\mathcal{A}$ soubor uzavřených množin v $\mathbb{X}$. $U \subseteq \mathbb{X}$ otevřená a $\bigcap \mathcal{A} \subseteq U$. Pak existuje konečný systém $\mathcal{F} \subseteq \mathcal{A} : \bigcap \mathcal{F} \subseteq U$.

┌

Důkaz

Kdyby ne, pak $\forall \mathcal{F} \subseteq \mathcal{A}$ konečné: $\bigcap \mathcal{F} \setminus U \neq \emptyset$. Tedy $\mathcal{A} \cup \{\mathbb{X} \setminus U\}$ má konečnou průnikovou vlastnost. $\mathbb{X}$ kompaktní: $\bigcap \mathcal{A} \cap (\mathbb{X} \setminus U) \neq \emptyset$. Tedy $\bigcap \mathcal{A} \not\subseteq U$. ∇ . □

└

Věta 5.8

V kompaktním TP komponenty a kvazikomponenty splývají.

┌

Důkaz

Ať $x \in \mathbb{X}$. $C_x \subseteq Q_x$. Pro $Q_x \subseteq C_x$ stačí dokázat, že Q_x je souvislá. Předpokládejme $E \cup F$, E, F uzavřené (v Q_x , a tedy i v $\mathbb{X}$) disjunktní množiny. BÚNO $x \in E$. $\mathbb{X}$ je normální, tedy existují otevřené disjunktní množiny U, V : $E \subseteq U$, $F \subseteq V$. $Q_x = E \cup F \subseteq U \cup V$. Podle předchozího lemmatu existují obojetné množiny $Q_1, \dots, Q_n : Q_1 \cap \dots \cap Q_n \subseteq U \cup V$. Otevřené $O \cap U = O \setminus V$ uzavřené, tedy $x \in O \cap U$, tedy $Q_x \subseteq O \cap U$. Tedy $F = \emptyset$. Proto Q_x je souvislá. □

└

Definice 5.4 (Křivková a oblouková souvislost)

TP $\mathbb{X}$ se nazývá obloukově (resp. křivkově) souvislý, pokud $\forall x, y \in \mathbb{X}, x \neq y \exists f : [0, 1] \rightarrow f([0, 1])$ homeomorfní (resp. f spojitě), že $f(0) = x$, $f(1) = y$.

┌

Poznámka

Obecně je mezi nimi rozdíl, v Hausdorffových prostorech je to totéž.

└

6 Kontinua

Definice 6.1 (Kontinuum)

Kontinuum je kompaktní souvislý prostor.

Jednoprvkové kontinuum se nazývá degenerované, ostatní nedegenerovaná.

Tvrzení 6.1

Ať K_n je klesající (vzhledem k inkluzi) posloupnost kontinuí, pak $\bigcap_{n=1}^{\infty} K_n$ je opět kontinuum.

┌ *Důkaz*

$K := \bigcap_{n=1}^{\infty} K_n$ je zřejmě kompaktní. Předpokládejme, že $K = E \cup F$, kde E, F jsou uzavřené disjunktní. Chceme $E = \emptyset$ nebo $F = \emptyset$. K_1 je normální, tedy existují otevřené disjunktní U, V , že $E \subseteq U$ a $F \subseteq V$. Podle lemmatu o průniku v kompaktu existuje $n \in \mathbb{N}$, že $K_n \subseteq U \cup V$, tedy $K_1 = (K_n \cap U) \cup (K_n \cap V)$. K_n je sovislá, tedy $K_n \cap U = \emptyset$ nebo $K_n \cap V = \emptyset$. Tedy $E = \emptyset$ nebo $F = \emptyset$. □

└

Tvrzení 6.2 (Bum do hranice (Boundary bumping theorem))

Ať $\mathbb{X}$ je kontinuum, A vlastní uzavřená podmnožina $\mathbb{X}$. Pak každá komponenta množiny A protíná hranici A .

┌ *Důkaz*

$A = \emptyset$ nemá žádnou komponentu. Tedy $A \neq \emptyset, x \in A, C_x \dots$ komponenta bodu x v A . Pro spor předpokládejme, že $C_x \cap \partial A = \emptyset$. $A \subset \mathbb{X}$, $\mathbb{X}$ je kontinuum, tedy $\partial A \neq \emptyset$. Víme, že C_x je kvazikomponenta $\mathbb{X}$, $C_x \subseteq A \setminus \partial A$. Tedy podle lemmatu o průniku v kompaktu existuje obojetná množina Z v A , že $C_x \subseteq Z \subseteq A \setminus \partial A$. Z je uzavřená v $\mathbb{X}$, neprázdná, vlastní. Navíc Z je otevřená v A a neprotíná hranici, tedy Z je otevřená v $\mathbb{X}$ (Z je otevřená v otevřené $A \setminus \partial A$). Z je tedy obojetná vlastní podmnožina v $\mathbb{X}$, ∇ . □

└

Věta 6.3 (Sierpinski)

Ať $\mathbb{X}$ je kontinuum, $X_n, n \in \mathbb{N}$ po dvou disjunktní uzavřené množiny v $\mathbb{X}$, že $X = \bigcup X_n$. Pak všechna $X_n = \emptyset$ až na jednu výjimku.

┌ *Důkaz*

Je-li kontinuum $\mathbb{D}$ spočetným sjednocením uzavřených neprázdných disjunktních množin $Y_i, i \in \mathbb{N}$, pak pro každé $i \in \mathbb{N}$ existuje kontinuum $C \subseteq \mathbb{D}$, které je disjunktní s Y_i , ale není obsaženo v žádném $Y_j, j \in \mathbb{N}$ (protíná alespoň 2). Důkaz:

Fixujeme $j \neq i$: existují disjunktní otevřené $U, V: Y_j \subseteq U, Y_i \subseteq V$. Buď C komponenta libovolného bodu z Y_j v množině $\bar{U}$. Podle b.m. do hranice víme, že $C \cap \partial \bar{U} \neq \emptyset$. Tj. $\partial \bar{U} \cap Y_j = \emptyset$, tedy $C \not\subseteq Y_j$. $C \subseteq \bar{U} \subseteq \mathbb{D} \setminus V$, tedy $C \cap Y_i = \emptyset$.

Důkaz věty: Sporem: Existují alespoň dva indexy $n \neq m : X_n \neq \emptyset \neq X_m$. Kdyby $\{k \in \mathbb{N} : X_k \neq \emptyset\}$ byla konečná, pak $\mathbb{X}$ je sjednocením konečně mnoha disjunktních uzavřených neprázdných množin, tyto množiny by již byly obojetné, spor se souvislostí $\mathbb{X}$.

BÚNO (vyházíme prázdné a přeindexujeme) $X_n \neq \emptyset, \forall n \in \mathbb{N}$. Indukcí najdeme posloupnost kontinuí C_n , že $C_{n+1} \subseteq C_n \wedge C_n \cap X_n = \emptyset \wedge C_n$ není obsaženo v žádném $X_i, i \in \mathbb{N}$. Podle prvního odstavce $\mathbb{X} = \mathbb{D}, X_j = Y_j, i = 1$ existuje $C = C_j$. Dále uvažme C_1 . To protíná nekonečně mnoho z množin X_i . V druhém kroku indukce použijeme první odstavec na $\mathbb{D} = C_1, \{Y_i | i \in \mathbb{N}\} = \{C_1 \cap X_i | C_1 \cap X_i \neq \emptyset\}, \dots$

└ $\bigcap C_n \neq \emptyset$, ať tedy $c \in \bigcap C_n$. $c \notin \bigcup X_n = \mathbb{X}$. $\nexists$.

□

Definice 6.2 (Rozložitelné a nerozložitelné kontinuum)

Kontinuum $\mathbb{X}$ se nazývá rozložitelné, pokud existují dvě vlastní podkontinua $\mathbb{A}, \mathbb{B}$ (ne nutně disjunktní), že $\mathbb{X} = \mathbb{A} \cup \mathbb{B}$. Jinak je nerozložitelné.

Věta 6.4 (Charakterizace nerozložitelnosti)

Kontinuum $\mathbb{X}$ je nerozložitelné, právě když každé jeho vlastní podkontinuum je v něm řídké (tj. uzávěr má prázdný vnitřek).

┌ *Důkaz*

$\Leftarrow$ Kdyby $X = \mathbb{A} \cup \mathbb{B}$, $\mathbb{A}, \mathbb{B}$ vlastní podkontinua, pak $\mathbb{A}, \mathbb{B}$ řídké. $\mathbb{A} \cup \mathbb{B}$ je řídká v $\mathbb{X}$, $\nexists$.

$\Rightarrow$: Ať $\mathbb{Y} \subseteq \mathbb{X}$ je vlastní podkontinuum $\mathbb{X}$, $\text{int } \mathbb{Y} \neq \emptyset$. Ať $M = \overline{\mathbb{X} \setminus \mathbb{Y}}$. Pak M je souvislá: $\mathbb{X} = M \cup \mathbb{Y}$ a M je kontinuum, tedy $\mathbb{X}$ je rozložitelné. Nebo M je nesouvislá: $M = E \cup F$, kde E, F jsou uzavřené disjunktní neprázdné podmnožiny v M . Potom $(\mathbb{Y} \cup E) \cup (\mathbb{Y} \cup F)$. Ale tyto dvě množiny jsou vlastní uzavřené podmnožiny $\mathbb{X}$, které jsou souvislé (neboť každá komponenta E nebo F protíná jejich hranici a ta je podmnožinou $\mathbb{Y}$ a sjednocení souvislých protínajících se ve stejném bodě je souvislé). □

7 Nesouvislost (absence souvislosti)

Definice 7.1

TP $\mathbb{X}$ se nazývá

- dědičně nesouvislý, pokud jeho jediné souvislé podprostory jsou jednobodové (tj. komponenty bodů jsou jednoprvkové).
- totálně nesouvislý, jestliže $\forall x, y \in \mathbb{X}, x \neq y, \exists$ obojetná $Z \subseteq \mathbb{X} : x \in Z \wedge y \notin Z$.
- nulldimenzionální, pokud $\mathbb{X}$ má bázi tvořenou obojetnými množinami (tj. pro $x \in \mathbb{X}$, U okolí x existuje obojetná $Z \subseteq \mathbb{X} : x \in Z \subseteq U$).
- silně nulldimenzionální, pokud $\mathbb{X}$ je normální a pro uzavřené disjunktní $E, F \subseteq \mathbb{X}$ existuje obojetná $Z \subseteq \mathbb{X} : E \subseteq Z \subseteq \mathbb{X} \setminus F$.

Poznámka

Definici silné nulldimenzionality lze zobecnit na Tichonovovy prostory: Tichonovův prostor $\mathbb{X}$ se nazve silně nulldimenzionální, pokud $\forall E, F \subseteq \mathbb{X}, E, F$ funkcionálně oddělené množiny (tj. $\exists f : \mathbb{X} \rightarrow \mathbb{R}$ spojitá, že $E \subseteq f^{-1}(0), F \subseteq f^{-1}(1)$) existuje obojetná $Z \subseteq \mathbb{X} : E \subseteq Z \subseteq \mathbb{X} \setminus F$.

Tvrzení 7.1

Silně nulldimenzionální $\implies$ nulldimenzionální $\implies$ totálně nesouvislý $\implies$ dědičně nesouvislý.

┌

Důkaz

└ Snadné cvičení. □

Poznámka

Obecně nelze žádnou z výše uvedených implikací obrátit.

Věta 7.2

Ať $\mathbb{X}$ je kompaktní TP. Pak je ekvivalentní:

1. $\mathbb{X}$ je dědičně nesouvislý.
2. $\mathbb{X}$ je totálně nesouvislý.
3. $\mathbb{X}$ je nulldimenzionální.
4. $\mathbb{X}$ je silně nulldimenzionální.

Důkaz

Implikace směrem nahoru už máme, tedy stačí $1) \implies 4)$. Ale ukážeme nejprve $1) \implies 3)$ a pak $3) \implies 4)$. Ať $x \in \mathbb{X}$, U okolí x . Víme, že $C_x = \{x\}$. V kompaktním prostoru splývají komponenty a kvazikomponenty: $C_x = Q_x = \bigcap \{Z : x \in Z, Z \text{ je obojetná v } \mathbb{X}\}$. Podle lemmatu o průniku v kompaktu existují obojetné $Z_1, \dots, Z_n$, že $x \in \bigcap Z_i$, $x \in \bigcap Z_i \subseteq U$. Tedy $1) \implies 3)$.

Zbývá $3) \implies 4)$: Kompaktní prostor je normální. Ať E, F jsou uzavřené disjunktní. Pro každé $x \in E$ existuje obojetná $Z_x \subseteq \mathbb{X}$, že $x \in Z_x \subseteq X \setminus F$, díky nulldimensionalitě. $\{Z_x | x \in E\}$ je otevřené pokrytí E . E uzavřená v $\mathbb{X}$, tedy E kompaktní. $\exists x_1, \dots, x_n \in E : E \subseteq Z_{x_1} \cup \dots \cup Z_{x_n}$, což je obojetná $\subseteq \mathbb{X} \setminus F$. Tedy $\mathbb{X}$ je silně nulldimensionalní. $\square$

Věta 7.3 (Nulldimensionalita v $\beta\mathbb{X}$)

Bud' $\mathbb{X}$ je Tichonoviův prostor. Pak $\beta\mathbb{X}$ je nulldimensionalní, právě když $\mathbb{X}$ je silně nulldimensionalní.

Důkaz

$\implies$: $\beta\mathbb{X}$ je kompaktní, tedy $\beta\mathbb{X}$ je silně nulldimensionalní. Ať $f : \mathbb{X} \rightarrow \mathbb{R}$ je spojitá. Chceme, že f^{-1} a $f^{-1}(1)$ oddělíme obojetnou: Existuje spojitě rozšíření $\bar{f} : \beta\mathbb{X} \rightarrow [0, 1]$ funkce f . $\bar{f}^{-1}(0)$, $\bar{f}^{-1}(1)$ funkcionálně oddělené v $\beta\mathbb{X}$. Tedy existuje obojetná $Z \subseteq \beta\mathbb{X}$, že $\bar{f}^{-1}(0) \subseteq Z \subseteq \beta\mathbb{X} \setminus \bar{f}^{-1}(1)$. Nyní $Z \cap \mathbb{X}$ obojetná v $\mathbb{X}$. $f^{-1}(0) = \bar{f}^{-1}(0) \cap \mathbb{X} \subseteq Z \cap \mathbb{X} \subseteq \mathbb{X} \setminus f^{-1}(1)$. $Z \cap \mathbb{X}$ je obojetná a odděluje $f^{-1}(0)$ a $f^{-1}(1)$.

$\Leftarrow$: $\beta\mathbb{X}$ je kompaktní, tedy stačí ukázat (díky předchozí větě), že $\mathbb{X}$ je totálně nesouvislý. Ať $a, b \in \mathbb{X}$, $a \neq b$. Existuje spojitá funkce $f : \beta\mathbb{X} \rightarrow [0, 1]$, $f(a) = 0$, $f(b) = 1$. $A := f^{-1}([0, \frac{1}{3}))$, $B := f^{-1}((\frac{2}{3}, 1])$. Jistě $a \in A$ a $b \in B$. A, B jsou funkcionálně oddělené v $\beta\mathbb{X}$, otevřené. Tj. $A \cap \mathbb{X}$, resp. $B \cap \mathbb{X}$, je hustá v A , resp. B . Navíc jsou oddělené v $\mathbb{X}$. Ze silné nulldimensionality $\mathbb{X}$ existuje obojetná $Z \subseteq \mathbb{X} : A \cap \mathbb{X} \subseteq Z \subseteq \mathbb{X} \setminus B$. Uvažujme spojitou funkce $g : \mathbb{X} \rightarrow \{0, 1\}$, $g|_Z = 0$, $g|_{\mathbb{X} \setminus Z} = 1$. g lze spojitě rozšířit na $\bar{g} : \beta\mathbb{X} \rightarrow \{0, 1\}$. Ať $W := \bar{g}^{-1}(0)$. $W \supseteq Z$, W obojetná, $W \cap B = \emptyset$. $W \supseteq A$. $a \in W$, $b \notin W$. $\square$

Poznámka

Podprostor nulldimensionalního prostoru je nulldimensionalní. Součin nulldimensionalních je nulldimensionalní. Tedy $\{0, 1\}^{\mathbb{X}}$ je vždy nulldimensionalní.

Tvrzení 7.4

Každý nulldimensionalní prostor $\mathbb{X}$ lze vnořit do $\{0, 1\}^A$, kde za A lze volit váhu (nebo bázi) $\mathbb{X}$.

┌ *Důkaz*

Ať $\mathcal{B}$ je báze X , která je tvořena obojetnými množinami, pro kterou je $|\mathcal{B}| = w(\mathbb{X})$. Pro $B \in \mathcal{B}$ uvažme $f_B(x) = 0, x \in B$ a 1 jinak. $\{f_B | B \in \mathcal{B}\}$ odděluje body a uzavřené množiny, tedy podle lematu o Tichonovově vnoření je $\Delta_{B \in \mathcal{B}} : x \in \mathbb{X} \mapsto (f_B(x))_{B \in \mathcal{B}}$ je vnoření $\mathbb{X} \rightarrow \{0, 1\}^{\mathcal{B}}$. □

Důsledek

Každý kompaktní metrický (má spočetnou váhu) nuldimenzionální prostor lze vnořit do Cantorova diskontinua.

Věta 7.5 (Topologická charakterizace Cantorova diskontinua)

Každý neprázdný nuldimenzionální kompaktní metrizable prostor je homeomorfní Cantorovu diskontinuu.

┌ *Důkaz*

└ Bez důkazu. □

Poznámka (Stonova dualita)

Kompaktní nuldimenzionální TP se spojitými zobrazeními se dají přiřadit Booleovým algebrám s homomorfismy

8 Topologická dimenze

Definice 8.1 (Malá induktivní dimenze, Menger-Urysohn)

Pro $\mathbb{X}$ regulární definujeme

- $\text{ind } \emptyset = -1$.
- $\text{ind } \mathbb{X} \leq n \geq 0$, pokud $\forall x \in \mathbb{X} \forall U$ okolí $x \exists$ otevřená $V : x \in V \subseteq U : \text{ind}(\partial V) \leq n-1$.
- $\text{ind } \mathbb{X} = n$, pokud $\text{ind } \mathbb{X} \leq n$ a neplatí $\text{ind } \mathbb{X} \leq n-1$.
- $\text{ind } \mathbb{X} = \infty$, pokud $\forall n \in \mathbb{N} : \text{ind } \mathbb{X} \not\leq n$.

Poznámka

$\text{ind } \mathbb{X} = -1 \Leftrightarrow X = \emptyset$. $\text{ind } \mathbb{X} \leq 0 \Leftrightarrow \mathbb{X}$ je nuldimenzionální ($\partial V = \emptyset \Leftrightarrow V$ je obojetná). $\text{ind}([0, 1]) = 1$ (není nuldimenzionální). $\text{ind}[0, 1]^n \leq n$ indukci. (Naopak už pro $n = 2$ se těžko dokazuje, že platí rovnost. Viz dále.)

Definice 8.2 (Velká induktivní dimenze, Brouwer-čech)

Pro $\mathbb{X}$ normální definujeme

- $\text{Ind } \emptyset = -1$.
- $\text{Ind } \mathbb{X} \leq n \geq 0$, pokud $\forall E \subseteq \mathbb{X}$ uzavřenou a $\forall U$ otevřenou: $E \subseteq U \exists V$ otevřená: $E \subseteq V \subseteq U$ a $\text{Ind}(\partial V) \leq n - 1$.
- $\text{Ind } \mathbb{X} = n$, pokud $\text{Ind } \mathbb{X} \leq n$ a neplatí $\text{Ind } \mathbb{X} \leq n - 1$.
- $\text{Ind } \mathbb{X} = \infty$, pokud $\forall n \in \mathbb{N} : \text{ind } \mathbb{X} \not\leq n$.

Poznámka

$\text{Ind } \mathbb{X} \leq 0 \Leftrightarrow \mathbb{X}$ je silně nulldimensionální.

Definice 8.3 (Pokrývací dimenze, Čech-Lebesgue)

Říkáme, že systém $\mathcal{A}$ podmnožin množiny X je řádu n , pokud n je největší přirozené číslo pro které existují po dvou různé $A_1, \dots, A_{n+1} \in \mathcal{A} : A_1 \cap A_2 \cap \dots \cap A_{n+1} \neq \emptyset$.

Pro normální prostor $\mathbb{X}$ definujeme

- $\dim \emptyset = -1$.
- $\dim \mathbb{X} \leq n \geq 0$, pokud každé konečné otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ má konečné otevřené zjemnění řádu nejvýše n .
- $\dim \mathbb{X} = n$, pokud $\dim \mathbb{X} \leq n$ a neplatí $\dim \mathbb{X} \leq n - 1$.
- $\dim \mathbb{X} = \infty$, pokud $\forall n \in \mathbb{N} : \dim \mathbb{X} \not\leq n$.

Věta 8.1

Ať $\mathbb{X}$ je normální TP. Pak $\dim \mathbb{X} \leq 0 \Leftrightarrow \mathbb{X}$ je silně nulldimensionální.

┌ *Důkaz*

$\Rightarrow$: Ať E, F jsou uzavřené disjunktní. Ať $\mathcal{U} = \{\mathbb{X} \setminus E, \mathbb{X} \setminus F\}$ otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. $\exists$ konečné otevřené zjemnění $\mathcal{V}$ toho $\mathcal{U}$, které má řád ≤ 0 , tedy prvky $\mathcal{V}$ jsou navzájem disjunktní. Tedy každé $V \in \mathcal{V}$ je obojetná, $\bigcup \{V \in \mathcal{V} \mid V \subseteq \mathbb{X} \setminus F\}$ obojetná, obsahující E (protože pokud $V \cap E \neq \emptyset$ pro $V \in \mathcal{V}$, pak $V \subseteq \mathbb{X} \setminus F$) a disjunktní s F .

$\Leftarrow$: Ať $\mathcal{U}$ je otevřené konečné pokrytí $\mathbb{X}$. Podle lemmatu o skrčení existuje uzavřené $F_U : U \in \mathcal{U}, F_U \subseteq U, \bigcup \{F_U \mid U \in \mathcal{U}\}$. $\mathbb{X}$ silně nuldimenzionální, tedy $\exists$ obojetné $C_U : F_U \subseteq C_U \subseteq U, U \in \mathcal{U}$. $\{C_U \mid U \in \mathcal{U}\}$ je konečné obojetné pokrytí $\mathbb{X}$ zjemňující $\mathcal{U}$. Toto pokrytí můžeme „rozdisjunktnit“ a dostaneme disjunktní otevřené (obojetné) konečné pokrytí řádu 0 (zjemnění $\mathcal{U}$). $\square$

└

Poznámka

$\dim[0, 1] = 1$. $\dim[0, 1]^n = n$ (zase dosti těžké dokázat).

Tvrzení 8.2 (Dimenze (uzavřeného) podprostoru)

Je-li $\mathbb{X}$ regulární a $A \subseteq \mathbb{X}$, pak $\text{ind } A \leq \text{ind } \mathbb{X}$.

Je-li $\mathbb{X}$ normální a $A \subseteq \mathbb{X}$ uzavřená, pak $\text{Ind } A \leq \text{Ind } \mathbb{X}$ a $\dim A \leq \dim \mathbb{X}$.

┌ *Důkaz*

Indukcí podle $\text{ind } \mathbb{X}$ ($\text{Ind } \mathbb{X}, \dim \mathbb{X}$): Pokud $\text{ind } \mathbb{X} = -1$, pak $\mathbb{X} = \emptyset = A$, $\text{ind } A = -1$. Předpokládejme, že pro všechny regulární prostory $\mathbb{Y}$, kde $\text{ind } \mathbb{Y} \leq n - 1$, a $B \subseteq \mathbb{Y}$ je $\text{ind}(B) \leq \text{ind}(\mathbb{Y})$. $\text{ind } \mathbb{X} = n$, $A \subseteq \mathbb{X}$: chceme $\text{ind } A \leq n$. Ať $x \in A$, U okolí x v A . Existuje W okolí x v $\mathbb{X}$ takové, že $W \cap A = U$. $\exists V$ otevřené okolí x v $\mathbb{X}$: $\text{ind}(\partial V) \leq n - 1$, $x \in V \subseteq W$. $x \in V \cap A \subseteq U$, $V \cap A$ otevřená v A a $\partial_A(V \cap A) \subseteq \partial_{\mathbb{X}} V$, tedy podle indukčního předpokladu $\text{ind } \partial_A(V \cap A) \leq \text{ind } \partial_{\mathbb{X}} V \leq n - 1$, tj. $\text{ind } A \leq n$. Ostatní 2 dimenze analogicky. $\square$

└

Věta 8.3 (Charakterizace pokrývací dimenze)

Pro normální prostor $\mathbb{X}$ je ekvivalentní:

1. $\dim \mathbb{X} \leq n$.
2. Každé konečné otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ má otevřené skrčení řádu $\leq n$.
3. Každé konečné otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ má uzavřené skrčení řádu $\leq n$.
4. Každé konečné otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ má konečné uzavřené zjemnění řádu $\leq n$.

┌ *Důkaz*

1) $\implies$ 2): Ať $\mathcal{U} = \{U_1, \dots, U_n\}$ otevřené pokrytí $\mathbb{X}$. Dle 1) existuje $\mathcal{V}$ konečné otevřené zjemnění toho $\mathcal{U}$ řádu nejvýše n . $V'_i := \bigcup \{V \in \mathcal{V} \mid V \subseteq U_i \wedge V \not\subseteq \bigcup V'_j : j < i\}$. $\mathcal{V}' = \{V'_i \mid i \in [n]\}$ je skrčení $\mathcal{U}$ řádu $\leq n$.

2) $\implies$ 3) je z lemmatu o skrčení. 3) $\implies$ 4) je triviální.

4) $\implies$ 1): Ať $\mathcal{U}$ je konečné otevřené pokrytí $\mathbb{X}$ a $\mathcal{F}$ je jeho uzavřené konečné zjemnění řádu $\leq n$. $\mathcal{F} = \{F_1, \dots, F_m\}$. Pro $i \leq m$ fixujeme $U_i \in \mathcal{U} : F_i \subseteq U_i$. Indukcí najdeme $\mathcal{V} = \{V_1, \dots, V_m\}$, že $F_i \subseteq V_i \subseteq \overline{V_i} \subseteq U_i$, že řád $\mathcal{V} \leq n$. Ať $A_1 = \bigcup \{H_1 \cap \dots \cap H_{n+1} \mid H_i \in \mathcal{F} \setminus \{F_1\}, H_i \text{ jsou po dvou různé}\}$. A_1 uzavřená. Navíc $A_1 \cap F_1 = \emptyset$, protože řád $\mathcal{F} \leq n$. Ať V_1 je otevřená, že $F_1 \subseteq V_1$ a $\overline{V_1} \cap A_1 = \emptyset$. Nyní $\{\overline{V_1}, F_2, F_3, \dots, F_m\}$ má řád nejvýše n .

Předpokládejme, že máme otevřené $V_1, \dots, V_{j-1}$, že $F_i \subseteq V_i \subseteq \overline{V_i} \subseteq U_i$, $i \leq j-1$ a systém $\{\overline{V_1}, \overline{V_2}, \dots, \overline{V_{j-1}}, F_j, F_{j+1}, \dots, F_m\}$ má řád $\leq n$. Hledáme V_j . Ať A_j je sjednocením průniků $n+1$ různých množin vybraných ze systému $\{\overline{V_1}, \overline{V_2}, \dots, \overline{V_{j-1}}, F_{j+1}, F_{j+2}, \dots, F_m\}$. A_j je uzavřená a disjunktní s F_j . Opět z normality existuje otevřená $V_j : F_j \subseteq V_j \subseteq \overline{V_j} \subseteq U_j \setminus A_j$. Řád $\{\overline{V_1}, \dots, \overline{V_j}, F_{j+1}, \dots, F_m\} \leq n$.

└ $\mathcal{V} := \{V_1, \dots, V_m\}$ je otevřené zjemnění $\mathcal{U}$ řádu $\leq n$. □

Věta 8.4 (Součtová pro dim)

Je-li $\mathbb{X}$ normální TP a $F_i \subseteq \mathbb{X}$ uzavřené, $i \in \mathbb{N}$, $\dim F_i \leq n$ a $X = \bigcup_{i \in \mathbb{N}} F_i$, pak $\dim \mathbb{X} \leq n$.

Tvrzení 8.5

Pro normální TP $\mathbb{X}$: $\text{ind } \mathbb{X} \leq \text{Ind } \mathbb{X}$.

┌ *Důkaz*

└ Přímočarý, indukci podle $\text{Ind } \mathbb{X}$. □